

طرحواره (مدل) شبکه ارتباطی تربیت محور مبتنی بر اندیشه اسلامی در ایران

حامد فروزان *

سید رضا نقیب السادات **

هادی خانیکی ***

سید محمد مهدی زاده ****

دریافت مقاله: ۹۵/۰۶/۲۶

پذیرش نهایی: ۹۶/۱/۲۰

چکیده

هدف این مقاله، ارائه پاسخی متقن بدین سؤال اساسی است که شبکه ارتباطات تربیت محور مبتنی بر چه مؤلفه‌هایی است و در ادامه تحقق شبکه ارتباطات تربیت محور در نظام اسلامی (ایران) دارای چه پیامدهای تربیتی، فرهنگی و ارتباطاتی خواهد بود. نتایج پژوهش، که بر اساس روشهای کتابخانه‌ای، پرسشنامه‌ای و در نهایت تحلیل نخبگی تدوین شده است، ۸۹ مؤلفه اصلی را در راستای طراحی الگوی شبکه ارتباطات تربیت محور مشخص کرده است. الگویی که در نهایت مبتنی بر نگاه نهادی است.

کلید واژه‌ها: ارتباطات، شبکه‌سازی، تربیت، جامعه اسلامی، تحلیل نخبگی.

* نویسنده مسئول: دانش آموخته دکتری علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی

Hamed.forouzan@yahoo.com

Naghbulsadat@yahoo.com

Hadi.khaniki@gmail.com

Mahdzadeh45@yahoo.com

** استادیار گروه علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی

*** دانشیار علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی

**** استادیار علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی

مقدمه

یکی از مباحث مهم در شریعت اسلامی، فلسفه ارتباطات انسان و پیوند آن با مقوله تربیت است. انسانها در زندگی مادی خویش در راستای برآوردن نیازهای اساسی خود مجبورند با همدیگر ارتباط داشته باشند تا از این طریق به خواسته‌های خود برسند. بر این اساس هر فرد در زندگی اجتماعی خویش به تعامل و ارتباطات با دیگران نیاز دارد و بدون توجه به آن، تداوم زندگانی مادی و معنوی با مشکل و موانع روبه‌رو خواهد شد. آنچه در این میان از اهمیت بسیاری برخوردار است، چگونگی ارتباطات و تعامل انسانها با همدیگر است. از سویی دیگر، حیات اجتماعی محصول ارتباط انسانهاست. وجود حقیقی هر جامعه‌ای با پیدایش اولین شبکه روابط انسانی آغاز می‌شود و بر مبنای همین روابط بقای آن استمرار می‌یابد (ذاکر، ۱۳۸۱: ۲۶).

از آنجا که هر نوع ارتباط اجتماعی موجب تغییر رفتار و روحیات می‌شود در روانشناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی از آن به عنوان عامل تربیت نام برده می‌شود. به همین سبب، ارتباطات انسانی زمینه درک متقابل و تعامل بین افراد را فراهم می‌آورد و درک متقابل از یکدیگر نیز ارتباطات انسانی را شدت می‌بخشد. هم‌چنین، ارتباطات پیوسته انسانی موجب همانندسازی و هماننداندیشی و همانندخواهی می‌شود. هر کسی از طریق ایجاد ارتباط با دیگران به تجربه‌های جدیدی دست می‌یابد و شریک مسائل اندیشه‌ای و تربیتی آنان می‌شود و با این عمل هم خود را و هم محیط اجتماعی را دچار تحول می‌کند؛ بدین صورت ارتباط انسانها موجب پیوستگی فعالیتها و ظهور میدان اجتماعی می‌شود که افکار و عواطف همگان را در تعامل با یکدیگر قرار می‌دهد. در این راستا، چارلز کولی^۱ جامعه‌شناس امریکایی معتقد است اصولاً انسانها در تعامل عاطفی و ارتباط اجتماعی با یکدیگر انسان می‌شوند (آزاد، ۱۳۸۷: ۷۶ و ۷۷). معمولاً در هر ارتباط گروهی برای حفظ تجانس و همسانی، یک فرد یا چند فرد برجسته و ممتاز را به عنوان ناظر و مراقب (مری) بر استمرار پیوندها و جهتهای به فعالیتها بر می‌گزینند که این عمل، ضریب موفقیت و اطمینان را توسعه می‌بخشد؛ در نتیجه فرد خود را کاملاً به گروهی می‌سپارد تا بتواند در کنار آن به اهداف فردی و اجتماعی خود برسد؛ بدین صورت کارهای گروهی اگر طبق اصول و قواعد مشترک انجام شود و همه اعضا آن را محترم بشمارند، می‌تواند در تحقق اهداف بزرگ اجتماعی و آمال

1 - Charles Horton Cooley

تاریخی نقش و تأثیر عظیمی ایجاد کند. ارتباطات هدفمند انسانها، تحت مدیریت واحد با تمرکز بخشیدن و جهت دادن به قوا و امکانات پراکنده افراد، منبع قدرت خارق‌العاده‌ای ایجاد می‌کند که می‌تواند بزرگترین موانع را از مسیر خود کنار بزند (نیک زاد، ۱۳۷۹: ۱۶۳). بنابراین می‌توان سه مفهوم ارتباطات انسانی، تربیت دینی و شبکه‌سازی ارتباطات را در نکات ذیل به ترتیب دسته‌بندی کرد:

الف) اساس توسعه جوامع، توسعه انسان است. انسان نیز برای رشد و توسعه خود به تربیت عقلانی نیاز دارد و این ارتباطات انسانی معقول است که با تربیت عقلانی انسانها، زندگی شایسته و همراه با کامیابی را برای آنها رقم می‌زند.

ب) دستیابی به جامعه‌ای پویا و پرنشاط که در آن انسانها با امید و انگیزه در مسیر رشد و تربیت و توسعه، گام بر می‌دارند، جامعه‌ای است که ارتباطات انسانی در آن به دور از اختلالات و آسیبهای بیان شده تحقق می‌یابد و در سایه این سلامت ارتباطی، افسردگی و اضطراب و سوء تفاهات از آن رخت بر می‌بندد. اگر در جامعه‌ای، ارتباطات انسانی معقول فراهم آمد، انسانها نقش خود را بدرستی می‌شناسند و می‌دانند در هر نقشی بنا به مقتضیات آن چگونه تکلیف خود را به انجام رسانند که حق کسی ضایع نشود و این‌گونه عدالت در حوزه ارتباطات بین انسانها حاکم می‌شود. نقطه آغازین حرکت به سمت استقرار عدالت واقعی در جوامع نیز همین جاست. اصولاً در جامعه‌ای که عدالت بر مبنای "حیات معقول" نباشد، آزادی نیز مفهومی ندارد؛ چرا که جامعه تهی از عقلانیت، قدرت بهره‌گیری از این موهبت عظیم را برای رشد و تکامل خود نخواهد داشت. کرامت انسان نیز آنجاست که انسانها حق انسانیت هم را بدرستی به جای آورند؛ پس دستیابی به این عامل حیاتی در گروهی تربیت عقلانی انسانها است.

ج) با چنین رویکردی، حرکت جامعه اسلامی برای دستیابی به رشد و تربیت حقیقی و پایدار در سایه عدالت، آزادی و کرامت انسانی را می‌باید در "تحول شخصیت انسانها" و تعمیق عنصر ارتباطات جستجو کرد، نه در تغییر و تحول مقطعی در روبناهای ساختارهای اجرایی و اقتصادی. تبیین ارتباطات انسانی و گسترش این گفتمان می‌تواند در این تحول و تکامل نقش عظیمی داشته باشد؛ چرا که در غیبت ارتباطات انسانی، زندگی انسانها جز رنج و محنت، تضییع حقوق، از بین رفتن اخلاق و مسئولیت اجتماعی، بهره‌گیری نادرست از آموزه‌های پیامبران الهی و در نهایت افزایش جهل و مرارت انسانها چیز دیگری نخواهد بود؛ به همین سبب در سایه این تحول و توسعه

شبکه‌های ارتباطی، بنیاد مدنی بر پایه اصول انسانی در میان انسانها فارغ از نژاد، قوم، جنس، سن، ثروت و منزلت پایه‌گذاری می‌شود و انسانها و جامعه در مسیر تکامل و تعالی قرار می‌گیرند.

د) اساسی‌ترین ابزار دستیابی به ارتباطات انسانی با ایجاد تحول در شخصیت انسانها، آموزش و تربیت است. در جوامع پیچیده کنونی جز از طریق آموزش و تربیت نمی‌توان انسانها را برای زندگی و موفقیت در آن آماده کرد. منظور از آموزش، آنچه امروز در مدارس و دانشگاه‌ها مشاهده می‌شود، نیست؛ بلکه اعتقادی بنیادین، مبنی بر فراگیری در تمام سالیان زندگی است تا انسانها، جهان هستی را آن‌گونه که باید، درک کنند و به کار گیرند. با چنین رویکردی در مهندسی نظام آموزشی، دانشجو در محیط دانشگاه قبل از هر چیز، درس زندگی می‌آموزد و کارگر در محیط کار با آموزشهای مداوم، ارتباطات خانوادگی و مهارتهای زندگی خود را بهبود می‌بخشد و اصناف مختلف همه ساله از ارتباطات انسانی مطلوبتری برخوردار می‌شوند. آموزشی که فضای آن فقط برای تربیت انسانهای تک بعدی، آن هم در محیط بسته به کار می‌رود، جامعه را از رشد و توسعه باز می‌دارد و انسانها را در بحرانهای مختلف متعدد عصر کنونی رها می‌سازد.

ه) در جهان آینده، که انسانها در مرزهای جغرافیایی محصور نیستند، تنها چیزی که می‌تواند فضای صلح و آرامش را برای بشریت به ارمغان آورد تا در سایه آن انسانها در مسیر توسعه مادی و معنوی قرار گیرند، "ارتباطات انسانی مبتنی بر تربیت" است.

با این مقدمات، سؤالات اصلی و فرعی پژوهش طرح می‌شود: مؤلفه‌های اصلی طرحواره (مدل) شبکه ارتباطی تربیت‌محور مبتنی بر اندیشه اسلامی در ایران کدام است؟

در ادامه برخی از مهمترین سؤالات فرعی شامل موارد ذیل است:

- چرا در جامعه ایران شکل‌گیری شبکه‌سازی ارتباطات انسانی، بسیار مهم و ضروری به شمار می‌رود؟

- رویکردهای شبکه‌سازی ارتباطات تربیت‌محور در نظام اسلامی (ایران) در برابر تهاجم فرهنگی نظامهای اومانیستی غربی چگونه است؟

- شبکه‌سازی ارتباطات انسانی بر روند تربیت‌پذیری دینی جوانان و نوجوانان ایرانی چگونه باید اقدام کند؟

- شبکه‌سازی ارتباطات تربیت‌محور دینی چگونه می‌تواند به بهترین شکل به تحول نظام تربیتی و آموزشی جامعه ایران کمک کند؟

با نگرش در مفهوم شبکه‌سازی ارتباطات انسانی از نوع اسلامی می‌توان به این موضوع اذعان کرد که غالباً در برقراری ارتباطات اعم از چهره به چهره، حضوری، غیر مستقیم، فردی، اجتماعی و... می‌توان به دو نوع کلی ارتباط پی برد. در هر یک از انواع ارتباط، نه تنها مسائلی نظیر رشد، تعالی، تربیت و هدایت و... را آشکارا می‌توان مشاهده کرد، بلکه وجود شبکه‌ای از ارتباطات را می‌توان از این روابط مشخص کرد. به زعم نویسندگان براساس مبانی دینی، ارتباطات میان افراد جامعه، ماهیتی تربیتی دارد و این ارتباطات به صورت شبکه‌ای در جریان است. به همین علت، پژوهش کنونی درصدد تدوین طرحواره (مدل) ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور بر اساس مبانی دینی است.

اصولاً تحقیقات و طرح‌های علمی درباره ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور وجود ندارد. البته ذکر این نکته مهم است که تعداد بسیار زیادی پژوهش، اعم از کتاب، مقاله و رساله‌های دانشجویی در زمینه‌های ارتباطات انسانی، تربیت دینی و شبکه‌سازی صورت پذیرفته است؛ لکن ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور موضوع نوین و کاملاً بدیعی در این راستا به شمار می‌رود؛ با این حال در اینجا به برخی از مهمترین پژوهش‌های مرتبط اشاره می‌شود:

- حجت‌الله بیات در پژوهشی با عنوان "دین و ارتباطات" معتقد است دین، همان پیام، قانون، برنامه و آیینی است که از مبدأ هستی سرچشمه می‌گیرد، مخاطبش انسان است و کاملاً ماهیت و کاربردهای ارتباطی دارد. مهمترین بخشی که ماهیت و کارکرد ارتباطی دین را بخوبی آشکار می‌کند، معارفی است که انواع و حدود ارتباطات انسان را تبیین می‌کند. با توجه به جایگاه انسان در نظام آفرینش و مسیری که خداوند در قالب دین برای سعادت او ترسیم کرده، مهمترین بخش معارف دینی به صورت مستقیم و غیر مستقیم به تبیین، تنظیم و مدیریت ارتباطات او پرداخته است؛ زیرا همه زندگی انسان در ارتباطات او خلاصه می‌شود و دین نیز حامل پیامهایی است که آیین چگونه زیستن و ارتباط برقرار کردن را می‌آموزد.

- علی آدمی و صباغ کلجاهی در تحقیقی با عنوان "معناداری در جهان ارتباطات" سعی کردند مهمترین نظریات برخی از اندیشمندان ارتباطات را مورد تأمل قرار دهند. چگونگی ارتباط رسانه‌ها با عامل فرهنگ و هم‌چنین نقش آنها در شکل‌دهی به شخصیت انسانها و چگونگی ارتباط انسانها با یکدیگر از خلال رسانه‌ها از جمله عواملی بود که این مقاله دغدغه بررسی آنها را داشت. از آنجا که جهانی شدن یا به تعبیر بعضی از اندیشمندان، جهانی‌سازی بویژه در حوزه اقتصاد، مهمترین

ویژگی جهان امروز است، عامل رسانه در گسترش این مقوله ارتباط تنگاتنگی دارد و از آنجا که دین به طور قابل توجهی چه به صورت ایجابی و چه به صورت سلبی از جهانی شدن تأثیر می‌گیرد که رسانه نقش آسان‌کننده را در آن دارد، پژوهش نویسندگان، ارتباط بین دین، رسانه و وضعیت معناداری در جهان ارتباطات را بررسی می‌کند.

- علیرضا دهقان و بشیر معتمدی در تحقیقی با عنوان "الگوی دینی پیرامون ارتباطات بین فرهنگی" تلاش کردند به این پرسش پاسخ دهند که آیا الگوی مبتنی بر منابع اسلامی با یکی از آن شش مرحله تطابق دارد و یا الگوی مستقلی را برای ارتباطات بین فرهنگی مطرح نموده است. نتیجه بررسی‌های نویسندگان در نهایت این موضوع را نشان داد که این الگو در چارچوب هیچ کدام از مراحل نمی‌گنجد؛ بلکه نظریه‌ای مستقل است؛ به همین سبب، در نهایت تلاش شد اصول اساسی آن با تکیه بر آیات و روایات اسلامی تبیین شود.

- سید وحید عقیلی و خدیجه ططری در تحقیقی با عنوان "تبیین نقش هویت ملی در توسعه ارتباطات" این موضوع را مطرح کردند که اصولاً هویت لازمه هر نظام اجتماعی است. تا زمانی که عوامل هویت‌ساز هر ملتی نتواند منسجم شود و گسست هویتی و فرهنگی بین انسانها، اقوام و مردم آن ملت باشد، سامان اجتماعی پارسونز تحقق نمی‌یابد. نویسندگان در این مقاله بر اساس نظریه هویتی مانوئل کاستلز و سامان اجتماعی، رابطه هویت و توسعه با محوریت توسعه‌یافتگی در ایران و با برشمردن عوامل هویت‌ساز هویت ایرانی (تاریخ، جغرافیا، دین، سنت، تجدد، مردم و...) بررسی کرده‌اند و هم‌چنین به موضوع جهانی شدن و اینکه آیا تأثیر فناوریهای نوین ارتباطی در جهت تقویت هویت و یا بحران هویت است، پرداخته‌اند.

مقاله کنونی در راستای تبیین و تدوین هر چه بهتر شبکه‌سازی ارتباطات تربیت‌محور در نظام اسلامی (ایران) از نظریه‌های تلفیقی سه‌گانه ارتباطات کارل یاسپرس، جامعه شبکه‌ای مانوئل کاستلز و نظریه‌های تربیت اسلامی شهید مطهری (ره) استفاده کرده است. در زمینه چرایی استفاده از این نظریه‌ها باید اذعان کرد از آنجا شبکه ارتباطات تربیت‌محور دینی مقوله ارتباطات و تربیت را در درون شبکه‌ای بزرگ و جامع بررسی می‌کند، باید از نظریه‌های تلفیقی‌ای بهره برد تا به نوعی مفاهیم کلان سه‌گانه ارتباطات، تربیت و شبکه‌سازی را پوشش دهد؛ لذا در ذیل به اجمال به نظریه‌های سه‌گانه خواهیم پرداخت.

الف - نظریه ارتباطات انسانی کارل یاسپرس: کارل تئودور یاسپرس^۱، فیلسوف آلمانی، که مبانی هستی‌شناسی انسان را مورد مطالعه عمیق قرار داده است بر ارتباطات به عنوان یکی از وجوه برتر و تعیین‌کننده آدمی تأکید دارد. او ارتباط انسان را در ارتباط با خود، دیگران و خدا مورد بحث قرار داده است که ارتباط با دیگران را لازمه وجود آدمی و وسیله رسیدن به حقایق و کشف حقیقت می‌داند تا آنجا که هدف فلسفه را ارتباط می‌داند. یکی از مفاهیم کلیدی در تعلیم و تربیت ارتباط است؛ چرا که اگر بین مربی و متربی ارتباط برقرار نشود، تربیتی صورت نمی‌پذیرد و در جریان ارتباط است که تأثیر و تأثر بین آنها انجام می‌شود. مفهوم عمومی ارتباط وجود سه عامل فرستنده پیام، انتقال‌دهنده پیام و گیرنده پیام است. یاسپرس ارتباط را هدف فلسفه می‌داند و ریشه دیگر اهداف را به آن نسبت می‌دهد: "ارتباط هدف فلسفه است. سایر اهداف در ارتباط ریشه دارد. آگاهی از خود اشراق از راه عشق و دستیابی به آرامش. تنها در ارتباط است که من خود را می‌یابم و فرد از طریق ارتباط به حقیقت می‌رسد و فقط در ارتباط همه حقایق تحقق می‌یابد. از نظر یاسپرس، "من" وقتی "من" می‌شوم که با دیگران ارتباط برقرار کنم. هم‌چنین یاسپرس محبت را سرچشمه ارتباط می‌داند. ارتباط در نظریه یاسپرس به گونه‌ای است که در آن احترام متقابل بین دو طرف وجود دارد. یاسپرس ضمن تأکید بر اهمیت ارتباط، رابطه انسان را در ارتباط با خود، طبیعت و دیگران می‌بیند که بویژه ارتباط با دیگران را برای تحقق وجود انسان بسیار ضروری، و ارتباط را عامل شکوفایی هستی آدمی می‌داند. بر این اساس، ارتباطی که در آن معلم سخنران و دانش‌آموز تنها شنونده و تابع اوامر معلم باشد، ارتباط واقعی نخواهد بود (کرمی، ۱۳۸۲: ۲۰ تا ۲۲).

ب - نظریات شهید مطهری در زمینه تربیت اسلامی: شهید مطهری در عصری که اقبال عمومی به مسائل مربوط به انسان و تمرکز مکاتب گوناگون بر محوریت اومانیسم در حوزه اندیشه و عمل، بیش از هر زمان دیگر خودنمایی می‌کرد، دیدگاه‌های اسلام را از زوایای گوناگون درباره انسان تبیین و تفسیر کرده است؛ مانند آنچه وی درباره آفرینش انسان، دو ساحتی و دو بُعدی بودن انسان، اصالت روح، بینش‌ها و گرایشهای انسان، هدف و غایات انسان، استعداد و قوا و نیروهای انسانی، تربیت انسان، نوع ارتباط انسان با دیگر پدیده‌ها و خدا و... بیان کرده است (حاجی صادقی، ۱۳۸۲: ۹۶).

هدف غایی تربیت اسلامی، پرورش انسان مقرب الهی است که شاکله دینی در وجود او به‌طور

کامل شکل بگیرد و رفتارهای دینی ریشه‌دار از او سر بزنند. فلسفه آفرینش بشر را نیز در همین نکته می‌توان یافت که خداوند انسان را برای این آفرید که او به وسیله تربیت صحیح، کمال یابد و به سر منزل مقصود برسد. با علم به این هدف غایی، تربیت اسلامی اهمیت و جایگاه خاصی پیدا می‌کند. تربیت اسلامی به ایجاد وضعیت مناسبی اطلاق می‌شود که زمینه بروز و ظهور استعدادها فطری آدمی را فراهم می‌کند و او را بالنده‌تر و کمال‌یافته‌تر می‌سازد. هر زمان فرصت و امکان فعلیت یافتن استعدادها فراهم می‌شود، آن زمان قداست و ارزش پیدا می‌کند. تربیت اسلامی نیز به دلیل ارتباطش با فطرت الهی انسان، ارزش و اهمیت والایی پیدا می‌کند و به علم مقدسی تبدیل می‌شود. هرچند تربیت در مفهوم کلی با ارزش است، تربیت اسلامی به دلیل انتساب به اسلام قداست پیدا می‌کند. بر این اساس ورود به عرصه تربیت اسلامی به اصول و قواعد ویژه نیاز دارد. علامه مطهری به عنوان اندیشمندی اسلامی در زمینه اصول تعلیم و تربیت اسلامی، مسائلی را مطرح کرده است که بررسی و ارائه آنها می‌تواند فضای فکری مشخصی را در تربیت اسلامی به وجود آورد و به کاوشگران عرصه تعلیم و تربیت یاری رساند. مهمترین اصول تربیتی اسلامی مورد نظر شهید مطهری را می‌توان به صورت ذیل برشمرد:

۱- اصل مسئولیت‌پذیری مربی در تربیت متربیان

۲- اصل ارتباط میان تربیت با معنویت

۳- اصل ارتباط دوسویه فرد و اجتماع

۴- اصل تأکید به تربیت دوره کودکی

۵- اصل انسانیت دوستی

۶- اصل بهره‌گیری از اراده (مطهری، ۱۳۷۴: ۷۸ تا ۷۷).

ج - نظریه جامعه شبکه‌ای مانوئل کاستلز: مانوئل کاستلز شبکه را مجموعه‌ای از نقاط اتصال یا گره‌های به هم پیوسته تعریف می‌کند. نقطه اتصال یا گره، نقطه‌ای است که در آن یک منحنی خود را قطع می‌کند؛ به عبارتی شبکه، مجموعه‌ای از اتصالات میان اجزای یک واحد است. این اجزای شبکه‌ها، روابط درون و بین سطوح یا واحدهای واقعیت اجتماعی را سازمان می‌دهد. هر رویکرد شبکه‌ای در قیاس با واحدهایی که به هم متصل شده است، بر اهمیت روابط تأکید می‌کند. از نظر کاستلز، شبکه‌ها ساختار اجتماعی جدید جوامع ما را تشکیل می‌دهد و گسترش منطق شبکه‌ای تغییرات چشمگیری در عملیات و نتایج فرایندهای تولید، تجربه، قدرت و فرهنگ ایجاد

می‌کند در حالی که شکل شبکه‌ای سازمان اجتماعی در دیگر زمانها و مکانها نیز وجود داشته است، پارادایم نوین فناوری اطلاعات، بنیان مادی گسترش فراگیر آن را در سراسر ساختار اجتماعی فراهم می‌آورد. علاوه بر این، این منطق شبکه‌ای عزمی اجتماعی ایجاد می‌کند که مرتبه آن از سطح منافع اجتماعی بخصوصی که از طریق شبکه‌ها بیان شده، فراتر است. قدرت جریانها از جریانهای قدرت پیشی می‌گیرد. کاستلز معتقد است شبکه‌ها ساختارهایی باز است و می‌تواند بدون هیچ محدودیتی گسترش یابد و نقاط شاخص جدیدی را در درون خود پذیرا شود تا زمانی که این نقاط، توانایی ارتباط در شبکه را داشته باشد، یعنی تا وقتی از رمزهای ارتباطی مشترک استفاده می‌کند (کاستلز، ۱۳۸۵، ج ۱: ۵۴۲ تا ۵۴۴).

ساختار اجتماعی مبتنی بر شبکه، سامانه بسیار باز و پویایی است که بدون اینکه توازن آن با تهدیدی روبه‌رو شود، توانایی نوآوری دارد. این شبکه‌ها ابزار مناسب فعالیتهای مختلف است؛ برای اقتصاد سرمایه‌داری، که بر نوآوری، جهانی شدن و تراکم غیرمتمرکز مبتنی است؛ برای کار، کارگران و شرکتهای متکی به انعطاف‌پذیری و امکان انطباق؛ برای فرهنگ متکی به ساخت‌شکنی و تجدید ساختار بی پایان؛ برای حکومتی که با پردازش فوری ارزشها و حالات عمومی جدید سازگار شده است و نیز برای سازمان اجتماعی که در پی القای مکان و نابودی زمان است. کلیدهایی که شبکه‌ها را به یکدیگر متصل می‌کند، ابزار ممتاز قدرت است. بنابراین، قدرتمندان کسانی هستند که کنترل کلیدها را در دست دارند. از آنجا که شبکه‌ها چندگانه است، رمزها و کلیدهایی که بین شبکه‌ها عمل می‌کند به منابع اصلی شکلدهی هدایت و گمراه ساختن جوامع تبدیل می‌شود (کاستلز، ۱۳۸۵، ج ۲: ۱۶۰ تا ۱۶۲).

روش پژوهش

روش اجرای طرح تحقیق شامل گامهای ذیل است:

گام اول: شناسایی انواع شاخصها (مورد کاوی و مطالعات کتابخانه‌ای): استفاده از مورد کاوی به عنوان یکی از راهبردهای تحقیق در مطالعات علوم اجتماعی بویژه در تحقیقات با مقیاس کوچک سرعت در حال گسترش است (وودساید و ویلسون^۱، ۲۰۰۳: ۴۹۷). هدف مورد کاوی برقراری پل ارتباطی بین مطالعات کتابخانه‌ای از یک سو و اطلاعات زندگی واقعی از سوی دیگر

است. مورد یا قضیه، روایت مکتوبی از پژوهشی است که قبلاً بوده است و موقعیتی نیست که به صورت تصنعی ایجاد شده باشد؛ علاوه بر آن، مشابهتی نیز با تحقیق تجربی ندارد که متغیرها دستکاری می‌شود تا تأثیر یک عنصر خاص را اندازه‌گیری کند (دنس کامب^۱، ۲۰۰۱: ۷). در مرحله اول اطلاعات لازم برای شناسایی انواع شاخصهای مختلف از طریق روش داده‌کاوی و مصاحبه اکتشافی به متخصصان علوم ارتباطات و تربیت اسلامی به دست آمد. متخصصان و پژوهشگرانی همچون حسین ابراهیم آبادی، یونس فروزان، رحمان سعیدی مهمترین افراد در این زمینه بوده‌اند. جستجوی اولیه در منابع گوناگون شامل کتابها، نشریه‌ها، مجله‌ها، مقاله‌ها، گزارشها و آمارهای منتشر شده و همچنین از طریق مشاهده و بررسی عملکرد شبکه‌های ارتباطی در ایران و خارج از ایران صورت پذیرفت تا در نهایت شاخصها در ابعاد مختلف ارتباطی، تربیتی و شبکه‌سازی مشخص شود.

گام دوم: استخراج شاخصهای مرتبط با ارتباطات، تربیت و شبکه‌سازی (اعتبار سازه‌ای و محاسبه آلفای کرونباخ): اعتبار سازه بر این مطلب تأکید می‌کند که آزمون تا چه اندازه سازه نظری یا صفت مورد نظر را اندازه می‌گیرد. این سنجش مستلزم سه اقدام اساسی است: در ابتدا سازنده آزمون باید صفت مورد نظر را بدقت تحلیل کند؛ در مرحله بعد، چگونگی ارتباط صفت با متغیرهای دیگر را مورد توجه قرار دهد و بعد از طریق آزمایش معلوم کند که آیا این روابط فرضی واقعا وجود دارد یا نه (گل افشانی^۲، ۲۰۰۳: ۴). در مرحله دوم تعداد شاخصهای "مرحله اول" مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. این شاخصها پس از شناسایی و انتخاب در گروه‌های مختلف طبقه‌بندی، و تعداد مشخصی از شاخصهای صرفاً ارتباطی، شاخصهای صرفاً تربیتی و شاخصهای صرفاً شبکه‌سازی مشخص و از دیگر شاخصها جدا شده است.

گام سوم: طراحی پرسشنامه با شیوه SWOT: در مرحله سوم برای بررسی به دست آوردن داده‌ها از روش نخبگی یا سوات استفاده شده است. سوات یکی از ابزارهای برنامه‌ریزی راهبردی است که برای ارزیابی وضعیت داخلی و خارجی سازمانها و ارائه راهبرها استفاده می‌شود. سوات در انگلیسی حروف اول کلمات قوت، ضعف، فرصت و تهدید است (کرسول^۳، ۲۰۰۳: ۱۹). شناسایی محیط درونی به بررسی نقاط قوت و ضعف و محیط بیرونی بر تهدیدها و فرصتها اشاره دارد.

1 - Denscombe
2 - Golafshani
3 - Creswell

گام چهارم: استخراج شاخصهای ارتباطات شبکه‌ای تربیت محور: در این مرحله از میان شاخصهای استخراج شده در مراحل قبل که بیشترین رابطه را با موضوع پژوهش داشت، توسط تعدادی از اعضای هیئت علمی که درحوزه ارتباطات و تربیت اسلامی دارای تخصص هستند، گروه کانونی (متمرکز) تشکیل دادند و با استفاده از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی، شاخصها را مورد بررسی و امتیازدهی قرار دادند و در نهایت شاخصهایی استخراج شد که امکان‌پذیری در ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور دارد و اطلاعات آنها قابل دسترس است.

گام پنجم: دسته‌بندی شاخصهای ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور: در گام پنجم، شاخص مربوط به ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور که بیشترین تکرار را داشت، شناسایی، و فراوانی هر یک از این شاخصها در چند گروه از شاخصها مشاهده و ثبت شد و به عمل آمد. در این خصوص تمام شاخصهای ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور با توجه به تعداد فراوانی آنها به تفکیک و بر اساس اولویت هر یک به سه دسته ارتباطی، تربیتی و شبکه‌سازی تهیه و ارائه گردید.

گام ششم: طراحی الگوی ارتباطات شبکه‌ای تربیت محور: هدف پژوهش، الگوی شاخصهای ارتباطات شبکه‌ای تربیت محور مبتنی بر اندیشه اسلامی در ایران است که برای رسیدن به این هدف، رابطه شاخصهای ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور در گروه‌های ارتباطی بر اساس پیشینه پژوهش و ادبیات موضوعی و همچنین یافته‌های نتایج پژوهش مشخص خواهد شد. در این زمینه گروه‌های ارتباطی، تربیتی و شبکه‌سازی، زیرگروه‌هایی دارد که منتج از پاسخ به پرسشنامه است و می‌توان یک شاخص را به این زیرگروه‌ها مرتبط دانست. در این ارتباط چگونگی رابطه هر یک از شاخصها به ابعاد و محورهای ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور مشخص، و بر این اساس الگوی نهایی پژوهش طراحی و ارائه خواهد شد. در این مقاله، شیوه تحقیق از نوع پیمایشی است که به معنای اجرای پرسشنامه‌ها روی نمونه‌ای از پاسخگویانی است که از میان جمعیتی انتخاب می‌شوند؛ به عبارتی دیگر در این تحقیق از پرسشنامه برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است که از روشهای تحقیق در پژوهش کیفی است. حجم نمونه نیز شامل شصت نفر، و در نهایت سطح تجزیه و تحلیل اطلاعات در سطح فردی و خرد انجام گرفته است.

یافته‌های پژوهش

همان‌گونه که پیشتر تبیین شد، در گام اول مهمترین شاخصهای مرتبط با سه مفهوم ارتباطات انسانی، شبکه‌سازی و نیز تربیت دینی از طریق روش داده کاوی به دست آمد (گام نخست اجرای تحقیق) که در نهایت ۱۱۹ شاخص اصلی از درون آن استخراج شد که در جدول ذیل مشخص شده است:

جدول ۱: استخراج شاخصهای ارتباطات، شبکه‌سازی و تربیت

شاخص	شاخص	شاخص	شاخص
اعتماد سازی	تدوین ارزشهای محوری	متمركز کردن رویکردها	چند محوری بودن
برنامه‌ریزی هوشمند و ارائه چشم‌انداز	توسعه ادراک انسانی	تناوب و پیوستگی	برخورد سریع و مناسب با عوامل تهدیدزا
محدودیت تعداد مریبان	تکرار و تواتر جریان	هویت سازی و هویت بخشی	عضویت آسان
انعطاف پذیری و میزان آزادی عمل مریبان	تبیین مخاطرات	نظارت و کنترل	قدرت شناسایی
برقراری امنیت	میزان تعمیم‌پذیر بودن	استقرار و ثبات	قدرت پردازش
پویایی	مشترک‌سازی اهداف	تبیین سلسله مراتب	ماهیت ائتلاف
شناخت کنش و واکنشها (تعامل)	انسجام و هماهنگی	شناخت انگیزه‌ها	قابلیت پاسخگویی در سطح وسیع
شناخت ویژگیهای روانی، عاطفی و شخصیتی افراد	تخصصی کردن	توان آموزش در سطح گسترده	آسان سازی در حل مشکلات
جهت‌دهی صحیح به علائق متریبان	معنویت بخشی	توسعه فرهنگ کار جمعی	توان نوآوری و ابداع
شناخت ریشه تفاوتها	عدم تحریف	تجمع نیروها در کمترین زمان	ائتلاف و انهدام منابع
متفاوت دیدن جایگاه سنین مختلف	جاذبه و کشش	ایجاد مشاوره‌های تخصصی	کیفیت خروجی
چند وجهی کردن	عقلانیت	صرفه‌جویی و میانه‌روی در هزینه‌ها	گسترش میزان مشارکت
لزوم دستیابی به فناوری اطلاعات	مشروعیت و هنجار بخشی	توجه به علائق افراد	شکل‌گیری خرد و هویت جمعی
نبودن واسطه	سرمایه اجتماعی	استقلال نسبی شبکه‌ها	ارزیابی کامل و جامع

ادامه جدول ۱: استخراج شاخصهای ارتباطات، شبکه‌سازی و تربیت

شاخص	شاخص	شاخص	شاخص
گفتمان سازی	امکان انطباق و سازش‌واری	تعیین مسیر حرکت و جهت پیشرفت	نظم مستمر و فراگیر
احیای روشهای آموزشی و تربیتی متربیان	شکوفایی استعدادها	ایجاد محیط رقابت	اولویت‌بندی نیازها و ضرورت
رشد متوازن و جامع مربیان و متربیان	احساس تعلق	تأکید بر شایسته‌سالاری	توان جبران اشتباهات
عدم استفاده ابزاری	معنویت‌گرایی	شناسایی نیروهای نخبه جامعه	انتقادپذیری عقلانی متربیان
قدرت اجتماعی	توازن روحانی و جسمانی متربیان	شفاف‌سازی در دستور و وظایف	ارائه الگوهای نوین
گسترده‌گی مخاطبان	ضرورت استمرار و تداوم	کادر سازی و پرورش نیرو	توان انتقال و انتشار
همپوشانی و همگرایی	تقویت اراده و پایداری بر تحقق اهداف	قابلیت زیاد پیش‌بینی وضعیت	ساختارهای پیچیده
توانایی منع حضور متربیان در دیگر شبکه‌ها	شناخت موانع و آسیبها	برنامه‌ریزی هوشمند	آسان‌سازی در برآوردن نیازها
تنوع بخشی	انسانیت‌گرایی	طبقه‌بندی صحیح اطلاعات	توانمان بودن حیات مادی و معنوی
تأکید بر عینیت بخشی	مسئولیت اجتماعی	پایداری بر اهداف	قدرت زیاد تغییر و تاثیرگذاری
تعاملی کردن	بصیرت و معرفت متربیان از سوی مربیان	امکان زیاد ذخیره سازی	آسانی در دسترسی
توجه به مفاهیم	اصل حکمت‌جویی متربیان	ایجاد گفتمانهای نوین تربیتی	
میزان تأثیرگذاری	قدرت تطبیق با انواع موقعیت‌ها	ترویج روحیه مطالعه و پژوهش توانمند و حرفه‌ای	کادر سازی نیروهای
فرایند‌گشودگی	دسترسی به تمام امکانات موجود	توجه به نیازهای واقعی متربیان	تطور شخصیت افراد
اعتدال‌گرایی در ارتباطات میان مربیان و متربیان	انسجام روش	اخوت، تعاون و همیاری	اخلاق محوری در روابط مربی و متربی
آگاهی و هوشمندسازی افراد	بسیج منابع		

در گام دوم، شاخصهای اصلی ۱۱۹ گانه در سه جدول و در قالب ارتباطات، شبکه‌سازی و تربیت جدا شده است.

- لایه اول، ارتباطات: در این پژوهش تعریفی که از ارتباطات انسانی بیان می‌شود به عنوان فرایند انتقال پیام از فرستنده به گیرنده به شرط همسان بودن معانی بین آنها است. معنا در علم ارتباط شامل مفاهیم ذهنی و احساسات هر دو می‌شود. ارتباطات انسانی فرایندی است که در آن معنا بین افراد تعریف، و به اشتراک گذاشته می‌شود (واترلاویک^۱، ۲۰۰۰: ۶۲). ارتباط به فرستنده، پیام و گیرنده در نظر گرفته شده نیاز دارد؛ هر چند گیرنده نیاز ندارد، حضور داشته باشد یا از منظور فرستنده برای برقراری ارتباط در زمان ارتباط آگاه باشد؛ بنابراین ارتباطات می‌تواند در سرتاسر مسافتهای گسترده زمانی و مکانی رخ دهد (راجرز^۲، ۲۰۱۱: ۱۴). ارتباطات نیازمند این است که بخشهای ارتباط ناحیه‌ای از مشترکات ارتباطی را به اشتراک بگذارند. دسته بندی ۲۸ گانه‌ای برای معرفی عوامل برگزیده ارتباطات انسانی مشخص شده است که هر یک از آنها خود شامل مجموعه‌ای از زیر شاخصها است و در مجموع به ۸۴ مورد اصلی اشاره گردید.

جدول ۲: شاخصها و زیرشاخصهای ارتباطات انسانی در بخش ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور

شاخص	زیرشاخص
اعتماد سازی	پیوستگی؛ گشودگی؛ همپوشانی
امنیت مداری	همگرایی؛ ثبات؛ آرامش
پویایی	نظم؛ چارچوبمندی؛ برنامه‌ریزی
شناخت کنش و واکنشها (تعامل)	تعامل‌مندی؛ الهام بخشی؛ رفتار مداری
شناخت ویژگی شخصیتی افراد	هویت سنجی؛ اخلاق محوری؛ استعداد مندی
شناخت ریشه تفاوتها	علاق و سلايق؛ باورداشتهای قلبی؛ بسترهای ذهنی
نبودن واسطه	شناخت بهتر؛ آشنایی بیشتر؛ اجتماعی شدن بیشتر
همپوشانی و همگرایی	مثبت گرایی؛ به اشتراک گذاشتن علاقه‌مندیها؛ محتوا سازی
تعاملی کردن	حمایتگری؛ تعاون و اخوت محوری؛ مراودات جمعی
توجه به مفاهیم	معناگرایی؛ تمرکز بر بلاغ مبین؛ ارزش سازی
میزان تأثیرگذاری	خودشناسی؛ خودآگاهی؛ تقویت تعلم و یادگیری
فرایند گشودگی	تعامل؛ احساسات؛ همدلی

1 - Watzlawick

2 - Rogers

ادامه جدول ۲: شاخصها و زیرشاخصهای ارتباطات انسانی در بخش ارتباطات شبکه‌ای تربیت محور

شاخص	زیرشاخص
نظارت و کنترل	منع گسترش فساد؛ اجرای درست برنامه‌ها؛ تحقق اهداف
شناخت انگیزه‌ها	گسترش فعالیتها؛ انسجام و هماهنگی؛ رضایت فردی و جمعی
تکرار و تواتر جریان	نظم مندی؛ وحدت گرایی؛ شناسایی اهداف اصلی
تبیین مخاطرات	مدیریت تنش؛ شناخت عوامل اخلال‌گر؛ احتیاط مداری
میزان تعمیم پذیر بودن	فراگیری؛ حمایت گری؛ توسعه توانمندی
عدم تحریف	جلوگیری از انحراف؛ تأکیدگرایی؛ هدایت‌مندی
انگیزه مندی و کشش	جذابیت؛ تنوع گرایی؛ نشاط جمعی
عقلانیت	ذهنیت مندی؛ مشورت گرایی؛ هوشمند سازی
سرمایه اجتماعی	محتوا سازی؛ مشارکت جویی؛ تنوع روابط
ضرورت استمرار و تداوم	جاودانگی؛ جهت‌دهی؛ صبر و پایداری
شناخت موانع و آسیبها	مقاومت؛ بصیرت و آگاهی؛ یکپارچگی
تطور شخصیت افراد	انسانیت خواهی؛ مطلوب خواهی؛ هویت سازی
آسان‌سازی در حل مشکلات	رعایت حقوق؛ تعهدگرایی؛ دلسوزی و تعاون
توان نوآوری و ابداع	الگوسازی؛ تشریک مساعی؛ تقابل با مخاطرات
گسترش میزان مشارکت	اجتماع محوری؛ سازش واری؛ شناخت بهتر
تمرکز مندی	تفکیک گرایی؛ تخصص مندی؛ انحصارگرایی

- لایه دوم، تربیت اسلامی: تعریف مورد نظر از تربیت در اینجا برگرفته از نظریات شهید مطهری است که عبارت است از پرورش دادن، یعنی استعدادهای درونی را که بالقوه در یک شیء موجود است به فعلیت در آوردن و پروردن؛ بنابراین، تربیت فقط در مورد جاندارها یعنی گیاه، حیوان و انسان صادق است و اگر در مورد غیر جاندار این کلمه را به کار ببریم، مجازاً به کار برده‌ایم نه اینکه به مفهوم واقعی آن شیء را پرورش داده‌ایم (مطهری، ۱۳۷۴: ۲۹). دسته‌بندی ۳۱ گانه‌ای برای معرفی عوامل برگزیده تربیت اسلامی مشخص شد که هر یک از آنها خود شامل مجموعه‌ای از زیر شاخصها است و در مجموع به ۹۳ مورد اصلی اشاره گردید.

جدول ۳: شاخصها و زیرشاخصهای تربیتی در بخش ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور

شاخص	زیرشاخص
محدودیت تعداد مربیان	نیازمحوری؛ ممنوع بودن دوشغله بودن مربیان؛ نظارت سختگیرانه و بازخواست مداوم از مربیان
میزان آزادی عمل مربیان	اصالت کار تشکیلاتی؛ ضرورت وجود انعطاف؛ روشهای متعدد آموزش
شناخت ویژگی شخصیتی افراد	گسترش روابط میان مربی و متربی؛ افزایش صمیمیت و همدلی؛ معرفت و آگاهی
جهتدهی صحیح به علایق متربیان	شناخت صحیح نیازها؛ اولویت‌بندی نیازهای ضروری؛ منع نیازهای زودگذر
متفاوت دیدن جایگاه سنین مختلف	تفکیک متربیان؛ برنامه‌ریزی صحیح؛ ترسیم چشم‌اندازهای مختلف
نبودن واسطه	ارتباط مستقیم میان مربی و متربی؛ حضور همیشگی مربیان در کنار متربیان؛ آموزش مستمر متربیان از سوی مربیان
گفتمان سازی	شناخت واقعیت‌ها؛ به فعلیت درآوردن؛ مسئولیت اجتماعی
احیای روشهای آموزشی و تربیتی	اصل حکمت‌جویی؛ آگاهی و هوشمندسازی افراد؛ آموزش از پایین به بالا
رشد متوازن و جامع مربیان و متربیان	برگزاری جلسات مداوم بین مربیان و متربیان؛ سامانه آموزشی پرسش و پاسخ؛ تعامل گرایی دوسویه مربی و متربی
همپوشانی و همگرایی	تبیین صحیح نیازها؛ دگرخواهی؛ بازسازی روابط
توانایی منع حضور متربیان در دیگر شبکه‌ها	تبیین ارزشها؛ تبیین تهدیدات محیطی؛ بازنگری دائم
تعاملی کردن	تعینی بودن مسئولیتها؛ واگذاری اختیارات؛ صمیمیت و احترام دوسویه
میزان تأثیرگذاری	مشارکت متربیان؛ توسعه فعالیتها؛ نگرش عمیق
هویت سازی و هویت بخشی	القای ضرورتها؛ پاسخگویی به نیاز متربیان؛ مقاومت در برابر تهاجم فرهنگی
نظارت و کنترل	اطمینان سازی؛ شناسایی اشتباهات؛ لزوم اصلاحات
شناخت انگیزه‌ها	توسعه ادراک انسانی؛ تدوین ارزشهای محوری؛ تبیین مخاطرات
میزان تعمیم پذیر بودن	شفاف‌سازی در دستور و وظایف؛ توان استفاده دیگر گروه‌ها؛ سهل‌الوصول بودن

ادامه جدول ۳: شاخصها و زیرشاخصهای تربیتی در بخش ارتباطات شبکه‌ای تربیت‌محور

شاخص	زیرشاخص
معنویت بخشی	گسترش روحیه توسل در میان نوجوانان و جوانان؛ ایمان به غیب؛ زمینه‌سازی برای ظهور
عقلانیت	اصالت کار جمعی؛ دیدن الگوهای مختلف برای غنای کار تربیتی؛ کادرسازی حرفه‌ای
مشروعیت و هنجار بخشی	دینداری؛ مسئولیت پذیری؛ پاسخگویی
معنویت گرایی	اعتدال گرایی؛ برداشتن حجابها و موانع؛ اخلاق محوری
اخلاق محوری در روابط مربی و مربیان	اخوت، تعاون و همیاری؛ توجه به نیازهای واقعی مربیان؛ انسانیت گرایی
اعتدال گرایی در ارتباطات میان مربیان و مربیان	توازن روحانی و جسمانی مربیان؛ تقویت اراده و پایداری بر تحقق اهداف؛ شناخت موانع و آسیبها
آگاهی و هوشمندسازی افراد	ضرورت استمرار و تداوم؛ احساس تعلق؛ جلوگیری از گمراهی و ضلالت
ترویج روحیه مطالعه و تحقیق	میزان دسترسی به مربیان؛ علم گرایی؛ پژوهش محوری
مسئولیت اجتماعی	تعهد جمعی؛ نظم مستمر و فراگیر؛ عام گرایی
بصیرت و معرفت مربیان از سوی مربیان	شناسایی نیروهای توانمند؛ تأکید بر شایسته سالاری؛ تعیین مسیر حرکت و جهت پیشرفت
ارائه الگوهای نوین	تشریک مساعی؛ تخصص گرایی؛ ایجاد مشاوره های تخصصی
توان نوآوری و ابداع	الگوسازی؛ آسان‌سازی در حل مشکلات؛ توسعه فرهنگ کار جمعی
نخبه پروری	شکل‌گیری خرد و هویت جمعی؛ کادر سازی و پرورش نیرو؛ بسیج منابع
پایداری بر اهداف	توأم بودن حیات مادی و معنوی؛ تطور شخصیت افراد؛ گسترش میزان مشارکت

- لایه سوم، شبکه سازی: در این پژوهش شبکه‌ها شامل گروه‌هایی است که از طریق بندهای ارتباطی به یکدیگر مرتبط می‌شود. درست همان‌طور که روابط و گروه‌ها از طریق تعامل ساختار بندی می‌شود، شبکه‌ها نیز به هم پیوسته است. هر شبکه با انتقال اطلاعات فردی از گروهی به گروهی دیگر ایجاد می‌شود. دسته‌بندی ۴۰ گانه‌ای برای معرفی عوامل برگزیده شبکه‌سازی

مشخص شد که هر یک از آنها خود شامل مجموعه‌ای از زیر شاخصها است و در مجموع به ۱۲۰ مورد اصلی اشاره گردید.

جدول ۴: شاخصها و زیرشاخصهای شبکه‌سازی در بخش ارتباطات شبکه‌ای تربیت محور

شاخصهای شبکه‌سازی	زیر شاخصها
توانایی دسترسی	فراگیر بودن؛ عدم انحصارگرایی؛ عدم هزینه‌گرایی
توان انتقال و انتشار	سرعت اطلاع‌رسانی؛ نبودن فیلترینگ؛ استمرار زیاد
ساختارهای پیچیده	پیوستگی اجزا؛ نظم محوری؛ سازماندهی مناسب
آسان‌سازی در برآوردن نیازها	توجه زیاد به افراد؛ تأمین نیازهای مالی؛ اشتغال زایی
چند محوری بودن	جدا سازی حوزه‌ها؛ دائمی بودن جریان؛ طرحهای مختلف و گوناگون
برخورد سریع و مناسب با عوامل تهدید زا	شناسایی سریع عوامل اختلالگر؛ تحلیل هدفمند؛ حفاظت‌گری قدرتمند
عضویت آسان	عمومی بودن؛ گروهی بودن؛ عدم گزینش
قدرت شناسایی	آسان‌سازی در حل مشکلات؛ قدرت پردازش؛ توان آموزش در سطح گسترده
ماهیت ائتلاف	توان پاسخگویی در سطح وسیع؛ توسعه فرهنگ کار جمعی؛ تجمع نیروها در کمترین زمان
توان نوآوری و ابداع	ایجاد مشاوره‌های تخصصی؛ توانایی شبکه‌ها در مرحله‌بندی فعالیتها؛ توسعه اقتصادی بهتر و بهینه‌تر
ایجاد محیط رقابت	تأکید بر شایسته‌سالاری؛ شفاف‌سازی در دستور و وظایف؛ عدم اتلاف و انهدام منابع
شناسایی نیروهای نخبه	جامعه صرفه‌جویی و میانه‌روی در هزینه‌ها؛ توجه به علایق افراد؛ کادر سازی و پرورش نیرو
پایداری بر اهداف	ارتقای پلکانی و سلسله‌مراتبی؛ گسترش میزان مشارکت؛ کیفیت خروجی
برنامه‌ریزی هوشمند	توان بسیار ذخیره سازی؛ طبقه‌بندی صحیح اطلاعات؛ توان بسیار پیش‌بینی وضعیت
شکل‌گیری خرد و هویت جمعی	ارزیابی کامل و جامع؛ توانایی زیاد در همگرایی نیروها؛ بسیج منابع
قدرت تطبیق با انواع موقعیتها	نرمش پذیری؛ دسترسی به تمام امکانات موجود؛ توان جبران اشتباهات

ادامه جدول ۴: شاخصها و زیرشاخصهای شبکه‌سازی در بخش ارتباطات شبکه‌ای تربیت محور

شاخصهای شبکه‌سازی	زیر شاخصها
ارائه الگوهای نوین	آموزش صحیح؛ ضرورت دانش؛ شیوه‌های خلاقانه
مدیریت اقتضایی	سبک صحیح پاداش و تنبیه؛ انسجام روش؛ رهبری توانمند
نظم مستمر و فراگیر	جامعه‌پذیری؛ تجربه زیاد؛ عدم آشفتگی
اولویت‌بندی نیازها و ضرورت	تفکیک اهداف اصلی و فرعی؛ توسعه جامعه؛ تربیت فردی و جمعی
شکوفایی استعدادها	مقابله تهدیدات محیطی؛ تطور شخصیت افراد؛ نجات و رستگاری
سرمایه اجتماعی	توانایی برخورداری از فناوریهای مناسب؛ وجود استعدادهای بالقوه زیاد؛ توجه به نیازهای واقعی
برنامه‌ریزی هوشمند و ارائه چشم‌انداز	گسترده‌گی مخاطبان؛ عدم استفاده ابزاری؛ قدرت اجتماعی
توان جبران اشتباهات	دسترسی به تمام امکانات موجود؛ عدم اتلاف و انهدام منابع؛ شناسایی نقاط آسیب دیده
توان پاسخگویی در سطح وسیع	قدرت پردازش؛ قدرت شناسایی؛ ماهیت ائتلاف
استقلال نسبی شبکه‌ها	توان انطباق و سازش‌واری؛ قدرت زیاد تغییر و تأثیرگذاری؛ تبیین سلسله مراتب
توان انتقال و انتشار	چند وجهی کردن؛ چند محوری بودن؛ طبقه‌بندی صحیح اطلاعات
ارزیابی کامل و جامع	انسجام و هماهنگی؛ تخصصی کردن؛ ساختارهای پیچیده
توان زیاد ذخیره‌سازی	لزوم دستیابی به فناوری اطلاعات؛ تنوع بخشی؛ قدرت تطبیق با انواع موقعیت‌ها
متمرکز کردن رویکردها	تناوب و پیوستگی؛ استقرار و ثبات؛ مشترک سازی اهداف

پس از تفکیک شاخصهای ارتباطات انسانی، تربیتی و شبکه‌سازی در جدولهای سه گانه اکنون با استفاده از تحلیل "SWOT" در ابتدا به تفکیک عوامل درونی و بیرونی و سپس تبیین نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها و در نهایت در راستای رتبه‌بندی شاخصهای طراحی شده و ارزشگذاری آنها به تدوین پرسشنامه خواهیم پرداخت که در جدولهای ذیل بدین صورت ارائه شده است:

جدول ۵: تفکیک عوامل درونی و بیرونی شاخصهای شبکه ارتباطات تربیت محور

عوامل بیرونی	عوامل درونی
- قدرت اجتماعی	- هدفمند سازی
- سرمایه اجتماعی	- انعطاف پذیری
- عمومی بودن	- اعتماد سازی
- مسئولیت اجتماعی	- برقراری امنیت
- میزان مشارکت افراد	- پویایی
- شناخت میزان قدرت و توانایی گروه‌های رقیب	- شناخت کنشها و واکنشها (تعامل)
- وجود فیلترها و پالایش‌های متعدد	- چندوجهی کردن
- عدم شناخت و آگاهی دیگر مردم از شبکه‌های تربیتی	- گفت‌وگو سازی
- عدم تمایل افراد به فعالیت در شبکه‌های تربیتی	- نظارت و کنترل
- جذابیت سایر شبکه‌های ارتباطاتی	- هویت سازی و هویت بخشی
- وضعیت رقابتی	- شناخت انگیزه‌ها
- توان تعمیم برای دیگر گروه‌ها و اصناف	- تدوین ارزشهای محوری
- ایجاد تغییر و تحول در جامعه	- استفاده ابزاری
- میزان اعتبار در محیط	- برخورد سریع با عوامل تهدیدزا
- میزان برخورداری از فناوریهای ارتباطاتی و اطلاعاتی	- رفتارگرایی محض
- تحریف و تغییر	- قدرت شناسایی
	- قابلیت نوآوری و ابداع
	- بسیج منابع
	- تربیت صحیح افراد
	- شناسایی نیروهای نخبه
	- برنامه‌ریزی هوشمند
	- انهدام و اتلاف منابع
	- ارائه الگوهای نوین
	- کادر سازی و پرورش نیرو
	- عدم تخصیص منابع لازم
	- عدم راهبرد مشخص

جدول ۶: ماتریس ارزیابی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدهای شبکه ارتباطات تربیت محور

نقاط قوت	فرصتها
- توانایی هدفمندسازی ارتباطات انسانی در شبکه‌ها	- چندوجهی کردن ابعاد و ساختارهای ارتباطاتی
- انعطاف پذیری زیاد شبکه‌سازی در ارتباطات	- ایجاد ارتباطات مستقیم و جلوگیری از نشو و توسعه بیش از پیش ارتباطات مجازی
- اعتماد سازی مناسب از طریق ایجاد شبکه‌های ارتباطاتی	- گفت‌وگو سازی
- برقراری امنیت بیشتر و با ثبات‌تر از طریق شبکه‌سازی	- تدوین ارزشهای محوری
- پویایی مناسبتر از طریق شبکه‌سازی ارتباطات انسانی	- بسیج منابع
- شناخت بهتر و جامع‌تر کنشها و واکنشها (تعامل) از طریق شبکه‌سازی	- تربیت صحیح افراد
- نظارت و کنترل بهتر و همگانی از طریق شبکه‌سازی	- کادرسازی و پرورش نیروهای متخصص و متعهد
- هویت‌سازی و هویت‌بخشی شاملتر و فراگیرتر با شبکه‌سازی ارتباطات انسانی	- ایجاد قدرت اجتماعی در سطحی وسیع
- شناخت دقیقتر از انگیزه‌ها و تواناییهای افراد از طریق شبکه‌سازی ارتباطات	- تولید سرمایه‌های اجتماعی در دراز مدت
- برخورد سریعتر، دقیقتر و مناسبتر با عوامل تهدیدزا از طریق شبکه‌سازی	- توان تعمیم برای همه گروه‌ها و اصناف
- قابلیت نوآوری و ابداع انواع الگوهای ارتباطاتی از طریق شبکه‌سازی در ارتباطات انسانی	- ایجاد تغییر و تحول در جامعه
- شناسایی نیروهای نخبه در سطح وسیعتر با استفاده از شبکه‌سازی در ارتباطات انسانی	- عمومیت و فراگیر بودن
- برنامه‌ریزی هوشمندتر و با کیفیت‌تر از طریق شبکه‌سازی	
نقاط منفی	تهدیدات
- عدم تخصیص منابع لازم	- جذابیت دیگر شبکه‌های ارتباطاتی
- رفتارگرایی محض	- تحریف و تغییر
- انهدام و اتلاف منابع	- عدم تمایل افراد به فعالیت در شبکه‌های تربیتی
- استفاده ابزاری	- تغییرات پی در پی محیطی
- عدم راهبرد مشخص	- نداشتن فنآوریهای ارتباطاتی و اطلاعاتی
- عدم اجرای صحیح مسئولیتها	- عدم شناخت و آگاهی دیگر مردم از شبکه‌های تربیتی
- وجود فیلترها و پالایشهای متعدد	
- کمبود نیروهای انسانی متخصص	
- شناخت میزان قدرت و توانایی گروه‌های رقیب	

پس از تبیین نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها، پرسشنامه تدوین می‌شود. در واقع طرح پرسشنامه به منظور تبیین میزان اهمیت شاخصهای استخراج شده است تا در نهایت بتوان راهبردهای مشخصی را تدوین کرد. در این راستا، نویسندگان در قسمت نقاط قوت ۴۶ سؤال، در قسمت نقاط ضعف ۱۶ سؤال، در قسمت فرصتها ۱۹ سؤال و در نهایت در قسمت تهدیدات هفت سؤال مطرح کردند. پس از دریافت پاسخنامه‌ها از سوی پاسخ‌دهندگان و تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ها با استفاده از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی، میزان اهمیت هر یک از شاخصها تعیین، و طبق جدول ذیل داده‌ها تفکیک، و مشخص، و نمره نهایی عوامل داخلی و خارجی نیز تعیین شد.

جدول ۷: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی

گویه	میانگین ضریب اهمیت	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین رتبه	امتیاز موزون
نقاط قوت	(۰-۱)	(۰-۰,۱)	(۳-۴)	۰,۵۶۱
تا چه میزان اعتماد مربی به مربی در شکل‌گیری شبکه تربیتی مؤثر است؟	۰,۵۸	۰,۰۵۸	۳,۳	۰,۶۳۰
برنامه ریزی هوشمندانه و ارائه چشم‌انداز کلی تا چه میزان در روند عضوگیری شبکه تربیتی مؤثر است؟	۰,۶۱	۰,۰۶۱	۳,۴۱	۰,۶۱۰
حضور دائمی مربی در کنار شبکه تا چه میزان بر پویایی شبکه تأثیر دارد؟	۰,۵۵	۰,۰۵۵	۳,۵۰	۰,۵۵۷
میزان آزادی عمل مربیان در شبکه‌های تربیتی تا چه میزان در تربیت‌پذیری مربیان اثرگذار است؟	۰,۶۷	۰,۰۶۷	۳,۳۷	۰,۷۴۴
معنویت‌گرایی جوانان تا چه میزان در روند شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی اثرگذار است؟	۰,۷۱	۰,۰۷۱	۳,۴۳	۰,۶۷۳
جهت‌دهی صحیح و دقیق به علایق مربیان تا چه حدی به عضویت در شبکه‌های تربیتی منوط است؟	۰,۵۹	۰,۰۵۹	۳,۲۳	۰,۶۸۹
متفاوت دیدن جایگاه مربی برای هر مقطع سنی تا چه میزان در شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی مؤثر است؟	۰,۵۶	۰,۰۵۶	۳,۴۱	۰,۷۴۲
ضرورت استمرار و تداوم تا چه میزان در شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی تأثیرگذار است؟	۰,۶۰	۰,۰۶۰	۳,۲۰	۰,۶۶۳
تا چه میزان می‌توان بر رشد متوازن و جامع مربیان و مربیان در شبکه‌های تربیتی امیدوار بود؟	۰,۷۸	۰,۰۷۸	۳,۳۴	۰,۷۱۶
تا چه میزان می‌توان منع حضور مربیان در دیگر شبکه‌های آسیب‌زا را با استفاده از شبکه‌های تربیتی به انجام رساند؟	۰,۷۳	۰,۰۷۳	۳,۱۱	۰,۸۸۴
تا چه میزان می‌توان ارائه برنامه‌های جذاب برای مربیان را با استفاده از شبکه‌های تربیتی اجرایی کرد؟	۰,۷۸	۰,۰۷۸	۳,۳۱	۰,۸۶۰

طرحواره (مدل) شبکه ارتباطی تربیت محور مبتنی بر اندیشه اسلامی در ایران

۵۳/

گویه	میانگین ضریب اهمیت	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین رتبه	امتیاز موزون
تا چه میزان کامل شدن شناخت مربی از متریان با استفاده از شبکه‌های تربیتی صورت می‌گیرد؟	۰,۴۳	۰,۰۴۳	۳,۳۷	۰,۶۷۷
تا چه میزان می‌توان روحیات مذهبی همچون دعا، توکل، توسل و... را در میان متریان با استفاده از شبکه‌های تربیتی توسعه داد؟	۰,۵۲	۰,۰۵۲	۳,۱۹	۰,۷۴۱
تا چه حد می‌توان توجه‌پذیری متریان را در انجام دادن وظایفشان با استفاده از شبکه‌های تربیتی انجام داد؟	۰,۵۹	۰,۰۵۹	۳,۱۵	۰,۶۳۵
تا چه حد می‌توان هم‌افزایی در امور تربیتی و آموزشی متریان را با استفاده از شبکه‌های تربیتی به منصه اجرا درآورد؟	۰,۶۰	۰,۰۶۰	۳,۲۱	۰,۶۶۱
تا چه میزان می‌توان در باورمند کردن متریان از شبکه‌های تربیتی استفاده کرد؟	۰,۶۷	۰,۰۶۷	۳,۶۳	۰,۷۴۵
تا چه میزانی می‌توان در فراهم آوردن مقتضیات رشد و رفع موانع آن از ظرفیتهای شبکه‌های تربیتی بهره برد؟	۰,۴۹	۰,۰۴۹	۳,۵۲	۰,۶۲۰
شبکه تربیتی تا چه میزان توانایی ایجاد انگیزه در متریان برای حضور در برنامه‌های تربیتی را دارد؟	۰,۷۳	۰,۰۷۳	۳,۳۴	۰,۷۳۰
تا چه میزان می‌توان روحیه مطالعات و پژوهش در میان متریان را با استفاده از شبکه‌های تربیتی افزایش داد؟	۰,۸۲	۰,۰۸۲	۳,۱۹	۰,۵۵۰
تا چه میزان می‌توان در ولایت‌پذیری هر چه بیشتر متریان از ظرفیتهای شبکه‌های تربیتی بهره برد؟	۰,۸۵	۰,۰۸۵	۳,۳۹	۰,۶۸۸
تقویت روحیه خودباوری متریان تا چه میزان به شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی منوط است؟	۰,۷۷	۰,۰۷۷	۳,۲۷	۰,۵۵۸
توسعه کار تشکیلاتی و جمعی تا چه میزانی به شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی منوط است؟	۰,۸۲	۰,۰۸۲	۳,۶۳	۰,۶۳۵
تا چه میزان می‌توان اشتراک‌سازی اهداف را با استفاده از شبکه‌های تربیتی اجرا کرد؟	۰,۵۳	۰,۰۵۳	۳,۵۲	۰,۷۶۱
تا چه میزان می‌توان به شناخت و پرورش نیروهای نخبه در جامعه با استفاده از شبکه‌های تربیتی مبادرت ورزید؟	۰,۷۶	۰,۰۷۶	۳,۶۷	۰,۶۱۸
تا چه میزان می‌توان نوعی اراده جمعی با استفاده از شبکه‌های تربیتی ایجاد کرد؟	۰,۷۱	۰,۰۷۱	۳,۵۱	۰,۵۵۰
تا چه اندازه‌ای می‌توان جبران اشتباهات و لغزشها را با استفاده از شبکه‌های تربیتی به صورت صحیح و کامل انجام داد؟	۰,۷۷	۰,۰۷۷	۳,۲۷	۰,۲۵۵
تا چه میزان می‌توان به ایجاد شورای تربیتی نوجوانان و جوانان با استفاده از شبکه‌های تربیتی مبادرت کرد؟	۰,۶۳	۰,۰۶۳	۳,۳۳	۰,۷۷۰

امتیاز موزون	میانگین رتبه	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین ضریب اهمیت	گویه
۰,۶۸۸	۳,۴۷	۰,۰۴۵	۰,۴۵	متفاوت دیدن جایگاه مربی برای هر مقطع سنی تا چه میزانی در شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی مؤثر است؟
۰,۵۸۹	۳,۱۳	۰,۰۵۷	۰,۵۷	عدم وجود واسطه میان مربی و متریبان (ارتباطات چهره به چهره) تا چه میزان در شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی مؤثر است؟
۰,۶۴۱	۳,۳۵	۰,۰۶۰	۰,۶۰	استقرار و ثبات درونی شبکه‌های تربیتی تا چه میزان در جذب افراد و فعالیتهای آنان سهیم است؟
۰,۵۹۸	۳,۶۱	۰,۰۵۴	۰,۵۴	تدوین ارزشهای محوری تا چه میزانی با استفاده از شبکه‌های تربیتی میسر است؟
۰,۶۳۳	۳,۱۷	۰,۰۶۶	۰,۶۶	سهولت در دسترسی افراد به شبکه‌های تربیتی تا چه میزان بر تشکیل شبکه‌ها تأثیرگذار است؟
۰,۵۵۲	۳,۳۹	۰,۰۷۱	۰,۷۱	قدرت پاسخگویی به نیازهای متعدد و گوناگون افراد را با استفاده از شبکه‌های تربیتی تا چه حدی ممکن می‌دانید؟
۰,۷۴۳	۳,۱۶	۰,۰۵۴	۰,۵۴	کیفیت نهایی خروجی‌ها (محصولات) در قالب شبکه‌های تربیتی چگونه است؟
۰,۵۶۸	۳,۲۸	۰,۰۶۲	۰,۶۲	تا چه میزان می‌توان عدم ریزش نیروها را با استفاده از شبکه‌های تربیتی انجام داد؟
۰,۵۷۰	۳,۳۳	۰,۰۶۹	۰,۶۹	تا چه حد می‌توان به ایجاد تناسب میان برنامه‌ها و اقتضائات متریبان با استفاده از شبکه‌های تربیتی مبادرت کرد؟
۰,۸۱۸	۳,۲۹	۰,۰۷۵	۰,۷۵	تا چه میزان می‌توان به صیانت از دستاوردهای انقلاب اسلامی در برابر تهدیدات رقبا با استفاده از شبکه‌های تربیتی پرداخت؟
۰,۷۱۴	۳,۱۷	۰,۰۸۱	۰,۸۱	تا چه حدی می‌توان بر وحدت فرهنگی مربی و متریبی با استفاده از شبکه‌های تربیتی مبادرت کرد؟
۰,۶۷۱	۳,۵۵	۰,۰۵۳	۰,۵۳	شبکه‌های تربیتی تا چه میزان سبب استفاده‌های ایزاری متریبان از امکانات و افراد می‌گردد؟
۰,۶۶۸	۳,۴۱	۰,۰۴۶	۰,۴۶	احیای روشهای آموزشی و تربیتی متریبان تا چه میزانی تحت تأثیر شکل‌گیری شبکه‌های تربیتی است؟
۰,۵۹۷	۳,۲۹	۰,۰۵۱	۰,۵۱	تا چه میزان می‌توان در گسترش روابط عاطفی و دلبستگی میان مربی و متریبان از شبکه‌های تربیتی بهره برد؟
۰,۵۴۷	۳,۱۳	۰,۰۵۰	۰,۴۲	تا چه میزان می‌توان در انتقادپذیری عقلانی متریبان، از شبکه‌های تربیتی استفاده کرد؟
۰,۵۳۶	۳,۰۴	۰,۰۵۹	۰,۳۷	تا چه میزان می‌توان در راستای برنامه‌ریزی برای رفع عیوب متریبان از شبکه‌های تربیتی بهره برد؟

امتیاز موزون	میانگین رتبه	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین ضریب اهمیت	گویه
۰,۷۴۰	۳,۲۱	۰,۰۸۰	۰,۸۰	تا چه میزان می توان توسعه شایسته سالاری و ضابطه مندی در میان متریبان را با استفاده از شبکه های تربیتی عملی کرد؟
۰,۶۶۶	۳,۳۷	۰,۰۷۷	۰,۷۷	تا چه میزان می توان در ولایت پذیری هر چه بیشتر متریبان از ظرفیتهای شبکه های تربیتی بهره برد؟
۰,۵۶۸	۳,۱۱	۰,۰۸۳	۰,۸۳	تا چه حدی می توان همپوشانی بین نیازهای متریبان دانشگاهی و طلاب حوزه علمیه را با استفاده از شبکه های تربیتی انجام داد؟

امتیاز موزون	میانگین رتبه	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین ضریب اهمیت	گویه
۰,۱۲۵	(۱-۲)	(۰-۰,۱)	(۰-۱)	نقاط ضعف
۰,۱۱۴	۱,۶۹	۰,۰۶۲۱	۰,۶۲۱	محدودیت تعداد مربیان تا چه حد در شکل گیری شبکه تربیتی تأثیر منفی دارد؟
۰,۲۷۳	۱,۷۶	۰,۰۳۵۵	۰,۳۵۵	فعالیت در شبکه های تربیتی تا چه حد در افت تحصیلی نوجوانان و جوانان تأثیر دارد؟
۰,۱۱۶	۱,۵۲	۰,۰۸۷۷	۰,۸۷۷	ناکارآمدی سازمانهای متولی تربیت تا چه میزان در شکل گیری شبکه های ارتباطی تأثیرگذار است؟
۰,۲۴۱	۱,۷۱	۰,۰۶۸۰	۰,۶۸۰	نظارت و کنترل بیش از اندازه تا چه میزان بر شکل گیری شبکه های تربیتی اثر منفی می گذارد؟
۰,۳۱۷	۱,۰۶	۰,۰۶۳۳	۰,۶۳۳	عدم تخصیص منابع لازم تا چه میزان بر روند شکل گیری شبکه تربیتی اثر منفی دارد؟
۰,۲۶۶	۱,۱۴۳	۰,۰۵۳۳	۰,۵۳۳	نقص در مخاطب شناسی تا چه میزان بر روند شکل گیری شبکه تربیتی اثر منفی می گذارد؟
۰,۱۷۴	۱,۵۲۶	۰,۰۷۳۶	۰,۷۳۶	بی تفاوتی نسبت به رفتارهای ناهنجار تا چه میزان بر شکل گیری شبکه تربیتی اثر منفی می گذارد؟
۰,۲۸۵	۱,۱۲	۰,۰۶۳۸	۰,۶۳۸	ارائه برنامه های یکنواخت تربیتی تا چه میزان در کارکردهای شبکه تربیتی تأثیرگذار است؟
۰,۳۱۲	۱,۳۶	۰,۰۸۴۰	۰,۸۴۰	عدم اجرای صحیح مسئولیتها تا چه میزان در موفقیت شبکه تربیتی ایجاد اختلال می کند؟
۰,۱۴۱	۱,۴۲۳	۰,۰۶۲۸	۰,۶۲۸	عدم استراتژی مشخص و هدفمند تا چه میزان بر روند شکل گیری شبکه تربیتی اثر منفی دارد؟
۰,۲۴۱	۱,۶۱۶	۰,۰۷۴۷	۰,۷۴۷	تا چه میزان می توان با استفاده از شبکه تربیتی از اتلاف منابع (اقتصادی، انسانی و...) جلوگیری به عمل آورد؟

گویه	میانگین ضریب اهمیت	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین رتبه	امتیاز موزون
رفتارگرایی محض تا چه اندازه در شکل‌گیری شبکه تربیتی تأثیر منفی دارد؟	۰,۸۲۵	۰,۰۸۲۵	۱,۵۲۳	۰,۳۱۳
استفاده ابزارهای مربیان از شبکه تربیتی تا چه میزان در روند شکل‌گیری شبکه تربیتی تأثیر منفی می‌گذارد؟	۰,۵۹۲	۰,۰۵۹۲	۱,۴۳۲	۰,۳۵۸
برخوردهای تبعیض‌آمیز مربیان با برخی از متریان تا چه میزان بر روند فعالیت‌های شبکه تربیتی اثر منفی می‌گذارد؟	۰,۶۳۳	۰,۰۶۳۳	۱,۵۱	۰,۲۹۶
ضعف دانش و بینش فرهنگی مربیان تا چه میزان شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۴۱۶	۰,۰۴۱۶	۱,۶۹۷	۰,۲۷۷
عدم درک واقعیت‌های شخصیتی و روانی متریان از سوی مربیان تا چه میزان بر روند فعالیت‌های شبکه تربیتی اثر منفی دارد؟	۰,۶۶۳	۰,۰۶۶۳	۱,۸۸۱	۰,۱۴۲
نمره نهایی عوامل داخلی: ۱,۶				

جدول ۸: ماتریس ارزیابی عوامل خارجی

گویه	میانگین ضریب اهمیت	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین رتبه	امتیاز موزون
فرصتها	(۰-۱)	(۰-۰,۱)	(۳-۴)	۰,۱۵
تا چه حد می‌توان بسیج متریان در وضعیت بحرانی را با استفاده از شبکه‌های تربیتی عملیاتی کرد؟	۰,۴۷	۰,۰۴۷	۳,۳۶	۰,۱۶
ارائه الگوهای نوین و عدم محدود شدن در قالب‌های مرسوم در جامعه تا چه میزان بستگی به تشکیل شبکه‌های تربیتی دارد؟	۰,۵۱	۰,۰۵۱	۳,۴۷	۰,۲
تا چه میزان در شناسایی ظرفیتها و توانمندیه‌های افراد جامعه می‌توان از ظرفیت‌های شبکه‌های تربیتی استفاده کرد؟	۰,۴۳	۰,۰۴۳	۳,۲۱	۰,۱۸
تا چه میزان می‌توان در ایجاد هویتی مشترک و واحد میان مربیان و متریان در جامعه از شبکه‌های تربیتی بهره برد؟	۰,۵۷	۰,۰۵۷	۳,۳	۰,۲۵
تا چه میزان می‌توان در کادرسازی نیروهای حرفه‌ای در جامعه از شبکه‌های تربیتی بهره برد؟	۰,۳۷	۰,۰۳۷	۳,۱۹	۰,۲۱
تا چه میزان می‌توان در نهادینه کردن فرهنگ دینی در جامعه از شبکه‌های تربیتی بهره برد؟	۰,۳۲	۰,۰۳۲	۳,۷۸	۰,۱۹
تا چه میزان می‌توان قدرت تحلیل و پردازش داده‌ها و اطلاعات را با استفاده از شبکه‌های تربیتی توسعه داد؟	۰,۴۶	۰,۰۴۶	۳,۵۱	۰,۱۳
شبکه‌های تربیتی تا چه میزان توانایی شناخت تهدیدات و خطرهای محیطی را در جامعه دارند؟	۰,۵۳	۰,۰۵۳	۳,۴۶	۰,۲۳

طرحواره (مدل) شبکه ارتباطی تربیت محور مبتنی بر اندیشه اسلامی در ایران

۵۷/

گویه	میانگین ضریب اهمیت	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین رتبه	امتیاز موزون
تا چه میزان می توان در موفقیت اهداف و پیشبرد برنامه های متریان از ساختار سازی مناسب شبکه های تربیتی استفاده کرد؟	۰٫۶۱	۰٫۰۶۱	۳٫۳۹	۰٫۲۷
استقلال نسبی شبکه های ارتباطی تا چه میزان در پیشبرد موفقیت های آن شبکه اثرگذار است؟	۰٫۴۰	۰٫۰۴۰	۳٫۶۶	۰٫۱۷
تا چه حد می توان به ایجاد گروه های تخصصی مشاوره برای متریان و دیگر اعضای جامعه با استفاده از ظرفیتهای شبکه های تربیتی امیدوار بود؟	۰٫۵۸	۰٫۰۵۸	۳٫۵۵	۰٫۲۳
تا چه میزان می توان مانع از تحریف و جعل پیامها و اطلاعات با استفاده از شبکه های تربیتی شد؟	۰٫۶۵	۰٫۰۶۵	۳٫۸۷	۰٫۴۳
تا چه میزان می توان در کاستن آسیبهای اجتماعی همچون طلاق، بزهکاریها و... از شبکه های تربیتی بهره برد؟	۰٫۳۳	۰٫۰۳۳	۳٫۴۱	۰٫۲۶
تا چه حدی می توان تعدیل و میانه روی در هزینه ها را با استفاده از شبکه های تربیتی به انجام رساند؟	۰٫۵۲	۰٫۰۵۲	۳٫۵۸	۰٫۴۱
تا چه میزان می توان در ایجاد گفتمانهای نوین تربیتی از شبکه های تربیتی بهره گرفت؟	۰٫۶۲	۰٫۰۶۲	۳٫۲۳	۰٫۳۴
تا چه میزان می توان عوامل اختلال گر محیطی را با استفاده از شبکه های تربیتی شناسایی کرد؟	۰٫۵۶	۰٫۰۵۶	۳٫۷۹	۰٫۲۲
چه اندازه ای می توان برقراری امنیت در انتقال ارتباطات، اطلاعات و پیامها را با استفاده از شبکه های تربیتی اجرایی کرد؟	۰٫۳۷	۰٫۰۳۷	۳٫۶۴	۰٫۲۶
تا چه میزان می توان تقویت هنجارها و مشروعیتهای نظام آموزشی و تربیتی را با استفاده از شبکه های تربیتی اجرایی کرد؟	۰٫۴۷	۰٫۰۴۷	۳٫۶۳	۰٫۲۲
تا چه میزان می توان تعیین مسیر حرکت و جهت پیشرفت افراد را با استفاده از شبکه های تربیتی انجام داد؟	۰٫۶۱	۰٫۰۶۱	۳٫۷۶	۰٫۱۳

گویه	میانگین ضریب اهمیت	ضریب اهمیت نرمالیزه شده	میانگین رتبه	امتیاز موزون
تهدیدها	(۰-۱)	(۰-۰,۱)	(۱-۲)	
تغییرات پی در پی محیطی تا چه میزان شکل‌گیری شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۶۳	۰,۰۶۳	۱,۸	۰,۵۳
جذابیت سایر شبکه‌های ارتباطی تا چه میزان شکل‌گیری شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۶۱	۰,۰۶۱	۱,۶	۰,۴۸
عدم توانایی در راستای جلوگیری از تحریف و تغییر پیامها از سوی رقبیان تا چه حد شکل‌گیری شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۴۳	۰,۰۴۳	۱,۲	۰,۵۲
عدم برخورداری از فناوریهای ارتباطی در مقایسه با دیگر گروهها تا چه میزان شکل‌گیری شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۵۲	۰,۰۵۲	۱,۴	۰,۷۰
تبلیغات منفی و مخرب دیگر گروهها تا چه میزان شکل‌گیری شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۵۵	۰,۰۵۵	۱,۵	۰,۶۶
عدم انطباق با شرایط مختلف، همچون شرایط بحرانی، تا چه میزان شکل‌گیری شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۴۲	۰,۰۴۲	۱,۳	۰,۵۸
عدم شناسایی و جذب نیروهای نخبه جامعه تا چه میزان شکل‌گیری شبکه تربیتی را با چالش روبه‌رو می‌کند؟	۰,۶۶	۰,۰۶۶	۱,۸	۰,۵۳
مجموع نهایی: ۱,۴				

ماتریس داخلی - خارجی^۱: در نهایت ماتریس داخلی - خارجی از تلفیق ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و ماتریس ارزیابی عوامل خارجی به دست می‌آید و نتیجه آن، راهبرد اتخاذی را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج ماتریسها، ماتریس داخلی - خارجی به شکل زیر ترسیم می‌شود:

۱/۶

۲/۵

امتیاز ماتریس عوامل خارجی:

	راهبرد تغییر جهت	راهبرد تهاجمی	۲/۵
۱/۴	راهبرد تدافعی	راهبرد تنوع	

پس از ترسیم ماتریس، بر اساس میزان اهمیت هر یک از شاخصها که در مراحل قبل تعیین شده است، راهکارهای اساسی یا لازم تبیین و پیشنهاد شد (جدول ۹).

جدول ۹: تعیین راهبردهای اساسی

راهبردهای WO	راهبردهای SO
<p>با توجه به محدودیت تعداد مربیان از طلبه‌ها و تعداد بیشتر دانشجویان و افراد باتجربه‌تر استفاده شود.</p> <p>با تخصیص بخشی از فعالیتهای تربیتی افراد در مدرسه از افت تحصیلی نوجوانان و جوانان حاضر در شبکه‌ها جلوگیری به عمل آید؛ به عبارت دیگر مدرسه خود نوعی مربی حاضر و ناظر بر فعالیتهای تربیتی افراد باشد تا هم از افت تحصیلی آنان جلوگیری، و هم تربیت افراد بهتر و بهینه‌تر اجرا شود.</p> <p>از تعداد ناظران بر شبکه‌های تربیتی کاسته شود و وظیفه نظارت را به خود مربیان بسپارند.</p> <p>منابع لازم را می‌توان از طریق خود افراد حاضر در گروه، نهادهای فرهنگی - مذهبی همچون پایگاه‌های بسیج و ... تهیه کرد.</p> <p>مربیان باید در روند مخاطب‌شناسی به میزان توانایی‌ها، میزان دیانت و نیز میزان انگیزه‌های افراد توجه کنند.</p> <p>ارائه برنامه‌های تربیتی باید از جذابیتها و تنوع برخوردار باشد؛ مثلا اردوهای نظامی، فرهنگی، اردوهای راهیان نور و ...</p> <p>مربیان باید به مربیان چگونگی برخورد با هنجارهای نادرست را آموزش بدهند؛ مثلا بهترین شیوه در این مورد، آموزش صحیح امر به معروف و نهی از منکر به مربیان است.</p> <p>راهبرد و برنامه یک شبکه باید از سوی افراد آن شبکه به صورت مقطعی (مثلا یک ساله) و با اندیشه دستیابی به یک هدف کلان و معین باشد.</p> <p>مربیان از دیگر افراد شبکه در راستای شناخت بهتر از مربیان بهره گیرند؛ مثلا از دوستان و یا حتی خانواده مربی، برخی از ویژگیهای روانی و اخلاقی و توانمندیهایی وی را جویا شوند.</p> <p>مربیان بیشتر سعی کنند شنونده باشند تا گوینده؛ به عبارت دیگر، شبکه‌های تربیتی با محوریت سخنان و گفته‌ها و سؤالات مربیان باشد تا سخنان و بیانات مربیان.</p> <p>برنامه‌های شبکه‌های تربیتی بر اساس سن و میزان درک افراد شبکه باشد؛ مثلا برای افراد دانشگاهی بیشتر درباره بصیرت و دشمن شناسی و برای افراد دبیرستانی، بیشتر حول مسائل تحصیلی و مذهبی بحث شود.</p> <p>ایجاد شورای بسیج نیروها در وضعیت بحرانی با مدیریت مربیان هر شبکه</p>	<p>اعتمادسازی میان مربیان و متربیان</p> <p>برنامه‌ریزی هوشمندانه و ارائه چشم‌انداز کلی</p> <p>حضور دائمی مربی در کنار متربیان</p> <p>گسترش حیطه آزادی عمل مربیان در شبکه‌های تربیتی</p> <p>تأکید بر معنویت‌گرایی در جوانان</p> <p>استمرار و تداوم فعالیتهای تربیتی در قالب شبکه</p> <p>ارائه برنامه‌های جذاب تربیتی، آموزشی، عقیدتی، ورزشی و ...</p> <p>کامل شدن شناخت مربی از متربیان</p> <p>ولایت‌پذیری هر چه بیشتر متربیان</p> <p>همپوشانی بین نیازهای متربیان دانشگاهی و طلاب حوزه علمیه</p> <p>توسعه شایسته‌سالاری و ضابطه‌مندی در میان متربیان</p> <p>انتقادپذیری عقلانی متربیان</p> <p>برنامه‌ریزی برای رفع عیوب متربیان</p> <p>گسترش روابط عاطفی و دلبستگی میان مربی و متربیان</p> <p>احیای روشهای آموزشی و تربیتی متربیان</p> <p>وحدت فرهنگی مربی و مربی</p> <p>صیانت از دستاوردهای انقلاب اسلامی</p> <p>تأکید بر کیفیت نهایی خروجیها (محصولات)</p> <p>قدرت پاسخگویی به نیازهای متعدد و گوناگون افراد</p> <p>سهولت در دسترسی افراد به شبکه‌های تربیتی</p> <p>تدوین ارزشهای محوری</p> <p>ایجاد اراده جمعی</p> <p>استقرار و ثبات درونی شبکه‌های تربیتی</p> <p>عدم وجود واسطه میان مربی و متربیان (ارتباطات چهره به چهره)</p> <p>متفاوت دیدن جایگاه مربی برای هر مقطع سنی</p> <p>ایجاد شورای تربیتی نوجوانان و جوانان</p> <p>گسترش روحیه توسل</p> <p>قابلیت پیش‌بینی شرایط متفاوت و بحرانی</p> <p>شناخت و پرورش نیروهای نخبه در جامعه</p> <p>اشتراک سازی اهداف</p> <p>همسو سازی حوزه‌های فعالیت و استعداد فردی</p> <p>توسعه کار تشکیلاتی و جمعی</p> <p>گسترش روحیه خودباوری متربیان</p>

ادامه جدول ۹: تعیین راهبردهای اساسی

راهبردهای WO	راهبردهای SO
	توسعه روحیه مطالعات و پژوهش در میان متریبان ایجاد انگیزه در متریبان باورمند کردن متریبان هم افزایی در امور تربیتی و آموزشی متریبان افزایش توجه پذیری متریبان
راهبردهای WT	راهبردهای ST
نظارت کامل و پیوسته بر فعالیتهای شبکه‌ای برخورد قاطع و صریح با شبکه‌های غیر تربیتی منع فعالیت شبکه‌های تربیتی غیر دینی در کشور تقلید از دیگر شبکه‌ها و تطبیق آن با مبانی تربیتی دینی	ایجاد شورای بسیج نیروها در موقعیت بحرانی با مدیریت مربیان هر شبکه گسترش دامنه ارتباطات با خانواده متریبان و دعوت از آنان در برخی از جلسه‌ها تبلیغات وسیع متریبان در منزل، دوستان، آشنایان از تأثیرات بهینه شبکه‌های تربیتی شناسایی و معرفی دانش‌آموزان نخبه مدارس از سوی مدیران مدرسه و دیگر متریبان حاضر در گروه به مربیان شبکه‌های تربیتی ایجاد رقابت میان شبکه‌های تربیتی مختلف شناسایی و ایجاد نوعی ارتباطات نامحسوس در برابر افراد و نیروهای مخمل فعالیتهای تربیتی - فرهنگی معرفی شبکه‌های پویا و فعال به نهادهای بالاتر به منظور دریافت سمتهای اجرایی بهتر

پس از تعیین تمامی راهبردهای لازم در نهایت باید اولویت‌بندی راهبردها نیز صورت بگیرد. تعیین اولویت راهبردها به این علت است که بتوان راهکارهای دستیابی به هدف مورد نظر با سرعت و کیفیت بیشتر و بهتری انجام گیرد. جدول ذیل اولویت‌بندی راهبردها را نشان می‌دهد.

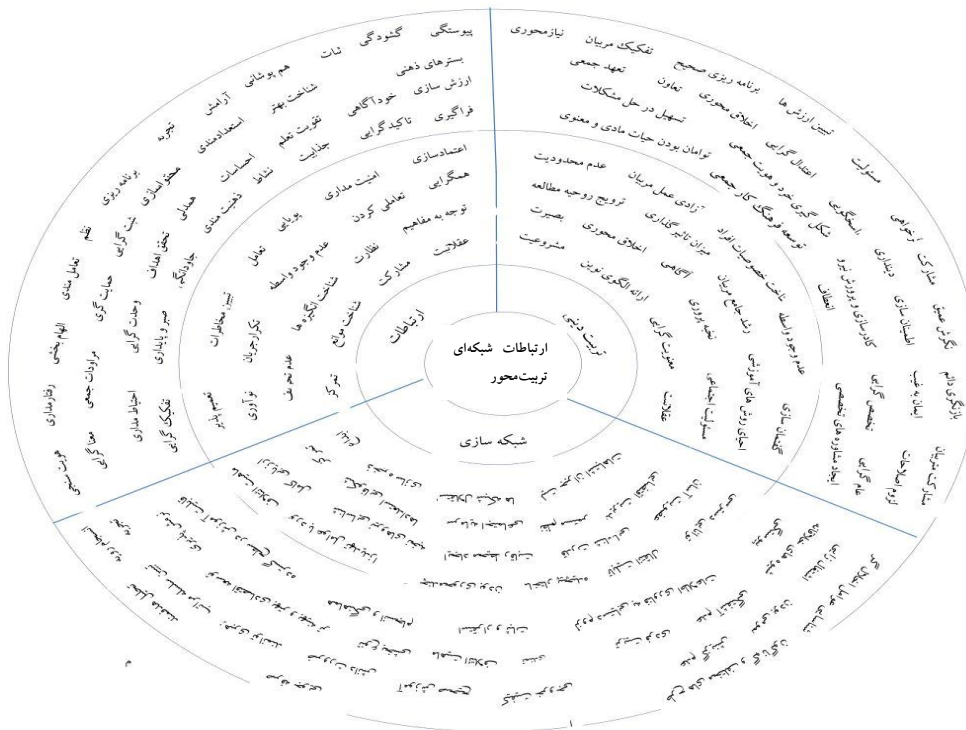
جدول ۱۰: ماتریس برنامه‌ریزی راهبردی کمی

کد	راهبرد	اولویت	جذابیت
SO1	اعتمادسازی میان مربیان و متریبان	۱	۵/۹۹
SO2	برنامه‌ریزی هوشمندانه و ارائه چشم انداز کلی	۲	۵/۹۶
SO3	حضور دائمی مربی در کنار متریبان	۳	۵/۹۱
SO4	گسترش حیطه آزادی عمل مربیان در شبکه‌های تربیتی	۴	۵/۸۹
SO5	تأکید بر معنویت‌گرایی در جوانان	۵	۵/۷۳
SO6	استمرار و تداوم فعالیتهای تربیتی در قالب شبکه	۶	۵/۷۰
SO7	ارائه برنامه‌های جذاب تربیتی، آموزشی، عقیدتی، ورزشی و...	۷	۵/۵۷
SO8	کامل شدن شناخت مربی از متریبان	۸	۵/۵۰
SO9	ولایت‌پذیری هرچه بیشتر متریبان	۹	۵/۴۴
SO10	همپوشانی بین نیازهای متریبان دانشگاهی و طلاب حوزه علمیه	۱۰	۵/۴۱
SO11	توسعه شایسته سالاری و ضابطه‌مندی در میان متریبان	۱۱	۵/۳۸

۵/۳۵	۱۲	انتقادپذیری عقلانی متربیان	SO12
۵/۳۰	۱۳	برنامه‌ریزی برای رفع عیوب متربیان	SO13
۵/۱۸	۱۴	گسترش روابط عاطفی و دلبستگی میان مربی و متربیان	SO14
۵/۱۱	۱۵	احیای روشهای آموزشی و تربیتی متربیان	SO15
۵/۰۶	۱۶	وحدت فرهنگی مربی و متربی	SO16
۵/۰۳	۱۷	صیانت از دستاوردهای انقلاب اسلامی	SO17
۵	۱۸	تأکید بر کیفیت نهایی خروجی‌ها (محصولات)	SO18
۴/۹۶	۱۹	قدرت پاسخگویی به نیازهای متعدد و گوناگون افراد	SO19
۴/۹۳	۲۰	سهولت در دسترسی افراد به شبکه‌های تربیتی	SO20
۴/۹۰	۲۱	تدوین ارزشهای محوری	SO21
۴/۸۶	۲۲	ایجاد اراده جمعی	SO22
۴/۸۴	۲۳	استقرار و ثبات درونی شبکه‌های تربیتی	SO23
۴/۸۰	۲۴	نبودن واسطه میان مربی و متربیان (ارتباطات چهره به چهره)	SO24
۴/۷۸	۲۵	متفاوت دیدن جایگاه مربی برای هر مقطع سنی	SO25
۴/۷۵	۲۶	ایجاد شورای تربیتی نوجوانان و جوانان	SO26
۴/۷۲	۲۷	گسترش روحیه توسل	SO27
۴/۷۰	۲۸	توان پیش‌بینی وضعیت متفاوت و بحرانی	SO28
۴/۶۷	۲۹	شناخت و پرورش نیروهای نخبه در جامعه	SO29
۴/۶۵	۳۰	اشتراک سازی اهداف	SO30
۴/۶۲	۳۱	همسو سازی حوزه‌های فعالیت و استعداد فردی	SO31
۴/۶۱	۳۲	توسعه کار تشکیلاتی و جمعی	SO32
۴/۵۹	۳۳	روحیه خودباوری متربیان	SO33
۴/۵۶	۳۴	روحیه مطالعات و پژوهش در میان متربیان	SO34
۴/۵۳	۳۵	ایجاد انگیزه در متربیان	SO35
۴/۵۱	۳۶	باورمندکردن متربیان	SO36
۴/۴۷	۳۷	هم‌افزایی در امور تربیتی و آموزشی متربیان	SO37
۴/۴۵	۳۸	توجه‌پذیری متربیان	SO38
۴/۴۰	۳۹	با توجه به محدودیت تعداد مربیان از طلبه‌ها و تعداد بیشتر دانشجویان و افراد باتجربه‌تر گروه‌ها استفاده شود.	WO1
۴/۳۷	۴۰	با تخصیص بخشی از فعالیتهای تربیتی افراد در مدرسه از افت تحصیلی نوجوانان و جوانان حاضر در شبکه‌ها جلوگیری به عمل آید؛ به عبارت دیگر مدرسه خود نوعی مربی حاضر و ناظر بر فعالیتهای تربیتی افراد باشد تا هم از افت تحصیلی آنان جلوگیری شود و هم تربیت افراد بهتر و بهینه‌تر اجرا گردد.	WO2

۴/۳۳	۴۱	از تعداد ناظران بر شبکه‌های تربیتی کاسته شود و وظیفه نظارت را به خود متریبان بسپارند.	WO3
۴/۳۰	۴۲	منابع لازم را می‌توان از طریق خود افراد حاضر در گروه، نهادهای فرهنگی - مذهبی همچون پایگاه‌های بسیج و... تهیه کرد.	WO4
۴/۲۸	۴۳	مربیان باید در روند مخاطب شناسی به میزان تواناییها، میزان دیانت و نیز میزان انگیزه‌های افراد توجه کنند.	WO5
۴/۲۵	۴۴	ارائه برنامه‌های تربیتی باید از جذابیتها و تنوع برخوردار باشد؛ مثلا اردوهای نظامی، فرهنگی، اردوهای راهیان نور و... .	WO6
۴/۲۳	۴۵	مربیان باید به متریبان چگونگی برخورد با هنجارهای نادرست را آموزش بدهند؛ مثلا بهترین شیوه در این مورد، آموزش صحیح امر به معروف و نهی از منکر به متریبان است.	WO7
۴/۱۹	۴۶	راهبرد و برنامه یک شبکه باید از سوی افراد آن شبکه به صورت مقطعی (مثلا یکساله) و با اندیشه دستیابی به یک هدف کلان و معین باشد.	WO8
۴/۱۶	۴۷	مربیان از دیگر افراد شبکه در راستای شناخت بهتر از متریبان بهره گیرند؛ مثلا از دوستان و یا حتی خانواده متربی، برخی از ویژگی روانی و اخلاقی و توانمندیهای وی را جویا شوند.	WO9
۴/۱۲	۴۸	مربیان بیشتر سعی کنند شنونده باشند تا گوینده؛ به عبارت دیگر، شبکه‌های تربیتی با محوریت سخنان و گفته‌ها و سؤالات متریبان باشد تا سخنان و بیانات مربیان.	WO10
۴/۰۸	۴۹	برنامه‌های شبکه‌های تربیتی بر اساس سن و میزان درک افراد شبکه باشد؛ مثلا برای افراد دانشگاهی بیشتر درباره بصیرت و دشمن شناسی و برای افراد دبیرستانی، بیشتر حول مسائل تحصیلی و مذهبی بحث گردد.	WO11
۴	۵۰	ایجاد شورای بسیج نیروها در موقعیت بحرانی با مدیریت مربیان هر شبکه	ST1
۳/۹۶	۵۱	گسترش دامنه ارتباطات با خانواده متریبان و دعوت از آنان در برخی از جلسه‌ها	ST2
۳/۶۲	۵۲	تبلیغات وسیع متریبان در منزل، دوستان، آشنایان از تأثیرات بهینه شبکه‌های تربیتی	ST3
۳/۶۰	۵۳	شناسایی و معرفی دانش‌آموزان نخبه مدارس از سوی مدیران مدرسه و دیگر متریبان حاضر در گروه به مربیان شبکه‌های تربیتی	ST4
۳/۵۸	۵۴	ایجاد رقابت میان شبکه‌های تربیتی مختلف	ST5
۳/۵۶	۵۵	شناسایی و ایجاد نوعی ارتباطات نامحسوس در برابر افراد و نیروهای محل فعالیت‌های تربیتی - فرهنگی	ST6
۳/۵۵	۵۶	معرفی شبکه‌های پویا و فعال به نهادهای بالاتر به منظور دریافت سمتهای اجرایی بهتر	ST7
۲/۸۶	۵۷	نظارت کامل و پیوسته بر فعالیت‌های شبکه‌ای	WT1
۲/۷۰	۵۸	برخورد قاطع و صریح با شبکه‌های غیر تربیتی	WT2
۲/۴۱	۵۹	منع فعالیت شبکه‌های تربیتی غیر دینی در کشور	WT3
۲/۲۰	۶۰	تقلید از دیگر شبکه‌ها و تطبیق آن با مبانی تربیتی دینی	WT4

در نهایت بر اساس هدف پژوهش؛ که طراحی الگوی شاخصهای ارتباطات شبکه‌ای تربیت محور مبتنی بر اندیشه اسلامی در ایران است و هم‌چنین بر اساس شاخصها و میزان اهمیت و تکرارپذیر آنان منتج از پاسخ به پرسشنامه و تحلیل از سوی نخبگان علمی و دانشگاهی صورت گرفته است شکل الگوی طراحی شده به صورت ذیل ارائه می‌شود؛ الگویی که با عنوان نگاشت نهادی از آن یاد می‌شود.

طرحواره (مدل) شبکه ارتباطی تربیت محور مبتنی بر اندیشه اسلامی در ایران

نتیجه‌گیری

الگوی شبکه‌های ارتباطات تربیت محور سطوح و مراتب مختلفی دارد که در میدانی‌ترین سطح خود متشکل از مجموعه‌ای عظیم از شبکه‌های تربیتی است. این شبکه‌ها شامل جمع محدودی از متریان هم‌سن و هم‌سطح است که توسط سرگروه اداره می‌شود. جوهره الگوی شبکه‌های ارتباطات تربیت محور، صرفاً ارتباطات چندوجهی نیست؛ بلکه مسئولیت‌پذیری و ارتباط

نزدیک و صمیمی سرگروه و اعضای گروه با یکدیگر است که بیشتر در فضای خارج از آن جلسات شکل می‌گیرد و به صورت مشاوره‌های فردی و فعالیتهای گروهی (فرهنگی، علمی، ورزشی...) انجام می‌گیرد و در این عرصه‌های عملی زندگی است که مربی ویژگیها و خلیقات درونی خود را ظهور و بروز می‌دهد و سرگروه در مشورت با مربی، سعی در رفع خلیقات ناپسند و تقویت صفات نیکو و شناسایی استعدادها و توانمندسازی اعضای شبکه خود می‌کند و ایشان را برای نقش‌آفرینی در عرصه‌های حیاتی نظام اسلامی آماده می‌سازد. یکی از مسائل مهم در تربیت اسلامی، تبیین اصول تربیت است. تربیت، همانند هر فعالیت ارادی دیگر انسان بر اساس اصولی انجام می‌گیرد. اصل تربیتی به مثابه معیار فعالیت تربیتی به شمار می‌رود. اصول تربیت به تبیین آن دسته از گزاره‌هایی می‌پردازد که در قالب قواعد و بایدها و نبایدهای هنجاری راهنمای فرایند، برنامه‌ها و فعالیتهای تربیتی مطرح است. در اینجا به صورت اجمالی به اصول عام و خاص تربیت از نگاه شبکه ارتباطات تربیت‌محور پرداخته می‌شود:

الف - اصول عام تربیتی: (۱) خدامحوری (۲) آخرتگرایی (۳) توجه به تفاوت‌های فردی (۴) نظارت مداری (۵) فطرتگرایی (۶) زهد (۷) جامع‌نگری و اعتدال (۸) توجه به کرامت انسان (۹) انتخاب آزادانه (۱۰) خردورزی و تفکر (۱۱) تدریج (۱۲) استمرار و مداومت (۱۳) اهتمام به آراستگی ظاهر و هماهنگی آن با باطن (۱۴) اصلاح وضعیت محیطی (۱۵) مسئولیت‌گرایی (۱۶) رفق و مدارا (۱۷) محبت‌محوری و انسانگرایی (۱۸) مقدم بودن خودسازی بر دگرسازی (۱۹) ضرورت مربی برای هر فرد (۲۰) تقدم تربیت بر تعلیم

ب - اصول خاص تربیتی: (۱) مسئولیت مؤمنان نسبت به یکدیگر (۲) داشتن روحیه جهادی در عرصه تربیت (۳) بومی بودن مربی (۴) اصل نقش‌آفرینی (۵) ارتباط چهره به چهره (۶) پیشرفت کیفی و کمی کار (به صورت توأمان)

در نهایت باید اذعان کرد که آثار و پیامدهای فعالیت شبکه ارتباطات تربیت‌محور دینی در جامعه ایران عبارت است از:

الف - رشد فردی: اثربخشی و عملکرد هر گروه را می‌توان در نوع، کیفیت و میزان تربیت افراد و اعضای آن گروه تلقی کرد. تعیین موضوع، راه‌های ایجاد، تقویت، و تعمیق باور نسبت به موضوعات تربیتی از بایسته‌های کرداری در گروه است. این موضوعات تربیتی در قالب جلسات و فعالیتهای گروهی، مشاوره‌های فردی، فعالیتها و نیز نظارتهای تربیتی تبیین می‌شود. از آثار و نتایج

این عرصه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

(۱) تعقل و تدبر (۲) تفکر (۳) نقادی و نقدپذیری (۴) خلاقیت و ابتکار عمل (۵) مشورت (۶) پرسشگری (۷) قدرت تشخیص (۸) آگاهی به زمان (۹) همت بلند (۱۰) تقویت روحیه علمی (۱۱) قدرت تصمیم‌گیری (۱۲) نظم و ترتیب (۱۳) مدیریت (۱۴) مسئولیت‌پذیری (۱۵) شجاعت و جسارت (۱۶) دشمنی و بغض (۱۷) کرامت نفس (۱۸) دوستی و رفاقت (۱۹) تحمل سختیها (۲۰) ایثار و گذشت (۲۱) بستر سالم دوست‌یابی (۲۲) ولایت‌پذیری (۲۳) تقویت روحیه انقلابی

ب - آثار اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و ملی

(۱) تأثیر و تأثرات بین‌متریان بر خانواده‌ها

(۲) تأثیر و تأثرات بین شبکه‌های تربیتی و مدارس

از دیگر آثار اجتماعی شبکه ارتباطات تربیت‌محور می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- افزایش فعالیتهای گروهی

- مردم‌یاری و محرومیت‌زدایی

- شرکت آگاهانه در انتخابات، راهپیماییها و...

- ترسیم درست مبانی سیاسی دینی و به‌روز بودن اطلاعات سیاسی

- تقویت و افزایش آمادگیهای دفاعی، رزمی و نظامی ارکان

منابع

آزاد، اسدالله (۱۳۸۷). مفهوم ارتباطات و اطلاعات و میانکشی بین آنها. مجله کتابداری و اطلاع‌رسانی. دوره ۱۱. ش ۲: ۷ تا ۲۴.

حاجی صادقی، عبدالله (۱۳۸۲). انسان کامل در اندیشه مطهر. مجله قیاسات. ش ۳۱: ۱۶۳ تا ۱۸۶.

ذاکر، عبدالله (۱۳۸۱). اصول ارتباطات انسانی و روابط عمومی. مجله روابط عمومی. ش ۲۳: ۴۷ تا ۵۸.

کاستلز، مانوئل (۱۳۸۵). عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ (ظهور جامعه شبکه‌ای). ترجمه احد علیقلیان.

ج ۱ و ۲. تهران: انتشارات طرح نو.

کرمی، حسین (۱۳۸۲). مقایسه اجمالی مفهوم ارتباط و نقش آن در انسان‌شناسی صدرای و یاسپرس. فلسفه کلام و

عرفان. مجله سروش اندیشه. ش ۵: ۱۹ تا ۳۱.

مطهری، مرتضی (۱۳۷۴). تعلیم و تربیت در اسلام. تهران: انتشارات صدرا.

نیکزاد، محمود (۱۳۷۹). مشاوره گروهی. تهران: انتشارات کیهان.

Creswell, John.(2003). Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods, Approaches, London: SAGE Publication

- Denscombe, Hartyn. (2001), the good research guide: for small scale social research projects, Philadelphia : Biddies publication.
- Golafshani, Nahid. (2003), Understanding reliability and validity in qualitative research. The qualitative report, 8 (4): 1-12.
- Rogers, Everret.(2015). A History of Communication Study: A Biographical Approach ,Ed10, New York: Free Press.
- Watzlawick, Paul.(2000). Pragmatics of human communication ,Ed11,NewYork:Norton press.
- Woodside, A and Wilson, E. (2003). Case study research methods for theory building, Journal of Business& Zndustrial Marketing, 18 (6-7): 493-508.

